

II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 16ης Δεκεμβρίου 2003

για τις κρατικές ενισχύσεις που χορήγησε η Γαλλία στην EDF και στον τομέα των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2003) 4637]

(Το κείμενο στη γαλλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2005/145/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 εδάφιο πρώτο,

τη συνθήκη για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού έδωσε στα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, σύμφωνα με τις διατάξεις των προαναφερθέντων άρθρων⁽¹⁾, και έλαβε υπόψη τις εν λόγω παρατηρήσεις,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- (1) Με επιστολή της 10ης Ιουλίου 2001, η Επιτροπή κάλεσε τις γαλλικές αρχές να της παράσχουν πληροφορίες σχετικά με ορισμένα μέτρα υπέρ της εταιρείας Electricité de France (EDF), τα οποία ενδεχομένως περιείχαν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης.
- (2) Στο διάστημα από τον Ιούλιο του 2001 έως τον Ιούνιο του 2002, η Επιτροπή και οι γαλλικές αρχές αντάλλαξαν πολλές επιστολές⁽²⁾. Στις 3 Σεπτεμβρίου 2002 οργανώθηκε μία τεχνική συνάντηση.

- (3) Με επιστολή της 16ης Οκτωβρίου 2002, η Επιτροπή κοινοποίησε στις γαλλικές αρχές τρεις συναφείς αποφάσεις για την EDF⁽³⁾. Αφενός, η Επιτροπή πρότεινε στις γαλλικές αρχές, σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 1 της συνθήκης, την κατάργηση, ως κατάλληλο μέτρο, της απεριόριστης κρατικής εγγύησης που απολαμβάνει η EDF για όλες τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο του καθεστώτος της ως δημόσιας επιχείρησης βιομηχανικού και εμπορικού χαρακτήρα (établissement public à caractère industriel et commercial — EPIC), το οποίο καθιστά ανεφάρμοστη τη νομοθεσία για τη δικαστική εξυγίανση και εκκαθάριση των προβληματικών επιχειρήσεων. Αφετέρου, σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης, η Επιτροπή κίνησε επίσημη διαδικασία εξέτασης του πλεονεκτήματος που προκύπτει για την επιχείρηση από το γεγονός ότι η EDF δεν κατέβαλε τον οφειλόμενο φόρο εταιρειών, κατά την αναδιάρθρωση του ισολογισμού της το 1997, σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του γαλλικού δικτύου μεταφοράς υψηλής τάσης (réseau d'alimentation général — RAG). Τέλος, η Επιτροπή κάλεσε τις γαλλικές αρχές να παράσχουν ορισμένες πληροφορίες απαραίτητες για την εξέταση του φορολογικού αυτού πλεονεκτήματος στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας εξέτασης.

- (4) Στις παρατηρήσεις που διαβίβασαν στην Επιτροπή με επιστολή της 11ης Δεκεμβρίου 2002, οι γαλλικές αρχές αμφισβήτησαν την ύπαρξη οποιουδήποτε στοιχείου κρατικής ενίσχυσης στο καθεστώς EPIC και αρνήθηκαν να υλοποιήσουν το προτεινόμενο κατάλληλο μέτρο. Οι γαλλικές αρχές αμφισβήτησαν επίσης τον ισχυρισμό ότι η EDF επωφελήθηκε φορολογικού πλεονεκτήματος το 1997. Στις 12 Φεβρουαρίου 2003 πραγματοποιήθηκε τεχνική συνάντηση μεταξύ της Επιτροπής και των γαλλικών αρχών, προκειμένου να εξετασθεί το ζήτημα του φορολογικού πλεονεκτήματος.

⁽¹⁾ ΕΕ C 280 της 16.11.2002, σ. 8 και ΕΕ C 164 της 15.7.2003, σ. 7.⁽²⁾ Βλέπε ΕΕ C 280 της 16.11.2002, σ. 8.⁽³⁾ ΕΕ C 280 της 16.11.2002, σ. 8.

- (5) Στις 2 Απριλίου 2003, σε συνέχεια της άρνησης των γαλλικών αρχών να υλοποιήσουν το προτεινόμενο κατάλληλο μέτρο και σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ⁽⁴⁾, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξέτασης που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης, σχετικά με την απεριόριστη κρατική εγγύηση που απολαμβάνει η EDF εκ του γεγονότος ότι δεν είναι δυνατό να κηρυχθεί σε πτώχευση⁽⁵⁾. Με επιστολή της 12ης Ιουνίου 2003, οι γαλλικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας εξέτασης.
- (6) Με επιστολή της 11ης Νοεμβρίου 2003, την οποία συμπλήρωσαν οι επιστολές της 21ης Νοεμβρίου και της 11ης Δεκεμβρίου 2003, οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή τη μεταρρύθμιση του συστήματος συντάξεων των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου (EHA) και της διαβίβασαν τη νομοθετική ρύθμιση σχετικά με τη μετατροπή της EDF σε εταιρεία του κοινού εμπορικού δικαίου. Οι γαλλικές αρχές ανέφεραν ότι οι δύο αυτές μεταρρυθμίσεις θα περιλαμβάνονταν στο ίδιο σχέδιο νόμου. Με επιστολή της 16ης Δεκεμβρίου 2003, η γαλλική κυβέρνηση επιβεβαίωσε ότι θα πρότεινε στο Κοινοβούλιο τις αναγκαίες ρυθμίσεις για τη μεταβολή της νομικής μορφής της EDF, από δημόσια επιχείρηση σε εταιρεία του κοινού εμπορικού δικαίου, ώστε να καταστεί δυνατή η εφαρμογή τους έως την 1η Ιανουαρίου 2005.
- (7) Στις 17 Νοεμβρίου 2003, διοργανώθηκε νέα τεχνική συνάντηση μεταξύ της Επιτροπής, των γαλλικών αρχών και των εκπροσώπων της EDF σχετικά με το θέμα του φορολογικού πλεονεκτήματος που απολαμβάνει η EDF. Οι γαλλικές αρχές απέστειλαν επίσης συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με το θέμα αυτό με επιστολή της 20ής Νοεμβρίου 2003.
- (9) Το 2002, ο κύκλος εργασιών της EDF ανήλθε σε 48,4 δισεκατ. ευρώ· ο όμιλος διαθέτει σήμερα 32,5 εκατ. σημεία παροχής στη Γαλλία και 8,9 εκατ. στην υπόλοιπη Ευρώπη. Οι σημαντικότερες ευρωπαϊκές θυγατρικές της στον τομέα της ενέργειας είναι η EDF Energy (Μεγάλη Βρετανία) και η EnBW (Γερμανία), αλλά η EDF διατηρεί επίσης συμμετοχές σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές εταιρείες.
- (10) Η EDF συστάθηκε δυνάμει του νόμου αριθ. 46-628 της 8ης Απριλίου 1946 με καθεστώς EPIC. Στη Γαλλία, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, στα οποία ανήκουν οι EPIC, δεν υπάγονται στο κοινό δίκαιο που διέπει τη δικαστική εξουσίαν και εκκαθάριση των προβληματικών επιχειρήσεων.
- (11) Ο αποκλεισμός της εφαρμογής των διαδικασιών αφερεγγυότητας και πτώχευσης στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου απορρέει από τη γενική αρχή του ακατάσχετου των περιουσιακών στοιχείων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου που αναγνωρίζεται στη γαλλική νομολογία από τα τέλη του 19ου αιώνα⁽⁶⁾.

B. Η μεταρρύθμιση του συστήματος των συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ

- (12) Οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή μία μεταρρύθμιση του συστήματος συντάξεων των ΕΗΑ.
- (13) Το ισχύον σύστημα συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ συνιστά ειδικό καθεστώς, διαφορετικό από το γενικό καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης. Πρόκειται για ένα διανεμητικό σύστημα συντάξεων, το οποίο χρηματοδοτείται από τις εισφορές των μισθωτών και από μία συνεισφορά των επιχειρήσεων του κλάδου («εξισορροπητική συνεισφορά»), που καθορίζεται κατ' αναλογία προς το εργατικό κόστος, ώστε να εξισορροπούνται κάθε χρόνο οι συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις του καθεστώτος. Μολονότι καλύπτει το σύνολο του κλάδου, η διαχείριση αυτού του καθεστώτος συντάξεων πραγματοποιείται από μία κοινή υπηρεσία που υπάγεται στην EDF και την Gaz de France (GDF).
- (14) Η μεταρρύθμιση που κοινοποίησαν οι γαλλικές αρχές προβλέπει τη δημιουργία ενός οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης ίσης εκπροσώπησης με εθνική δικαιοδοσία, του εθνικού ταμείου των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου (Caisse nationale des industries électriques et gazières), ανεξάρτητου από την EDF και την GDF, που θα διαθέτει νομική προσωπικότητα ιδιωτικού δικαίου και θα υπάγεται στον Κώδικα κοινωνικής ασφάλισης. Το σύνολο των μισθωτών και των εργοδοτών του κλάδου των ΕΗΑ θα υπάγεται υποχρεωτικά στο ταμείο αυτό.

II. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΥΠΟ ΕΞΕΤΑΣΗ ΜΕΤΡΩΝ

A. Η απεριόριστη κρατική εγγύηση

- (8) Η EDF παράγει, μεταφέρει και διανέμει ηλεκτρισμό στο σύνολο της γαλλικής επικράτειας και είναι ένας από τους μεγαλύτερους ομίλους στην ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας και στις παρεπόμενες αγορές. Ο όμιλος δραστηριοποιείται επίσης στην Κίνα, την Αίγυπτο, την Αργεντινή, τη Βραζιλία, το Μεξικό και τις Ηνωμένες Πολιτείες.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 164 της 15.7.2003, σ. 7.

⁽⁶⁾ Tribunal des conflits, Association syndicale du canal de Gignac, 9 Δεκεμβρίου 1899, Rec. σ. 731· Cour de cassation, Civ 1ère, Bureau de recherches géologiques et minières «BRGM Société Lloyd Continental», 21 Δεκεμβρίου 1987, Bull. civ. I, αριθ. 348· Cour d'appel de Paris, Sté PDG et B., 15 Φεβρουαρίου 1991, αριθ. 9021744, DA 1991, αριθ. 184.

(15) Σε οικονομικό επίπεδο, η μεταρρύθμιση διακρίνει δύο είδη δικαιωμάτων:

— τα λεγόμενα βασικά δικαιώματα, που αντιστοιχούν στα δικαιώματα που καλύπτονται από τα καθεστώτα συντάξεων του κοινού δικαίου (γενικό καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης και υποχρεωτικά συμπληρωματικά καθεστώτα) σε αντάλλαγμα μίας εξοφλητικής εισφοράς του κοινού δικαίου,

— τα ειδικά δικαιώματα του κλάδου των ΕΗΑ, που υπερβαίνουν εκείνα που συνήθως καλύπτονται από το γενικό καθεστώς και τα υποχρεωτικά συμπληρωματικά καθεστώτα. Τα ειδικά δικαιώματα αντιστοιχούν, συνεπώς, στη διαφορά ανάμεσα στα δικαιώματα που καλύπτονται από το ειδικό καθεστώς των ΕΗΑ και τα βασικά δικαιώματα.

α) Τα βασικά δικαιώματα

(16) Όσον αφορά τα βασικά δικαιώματα⁽⁷⁾, η μεταρρύθμιση προβλέπει την υπαγωγή του ειδικού καθεστώτος των ΕΗΑ στο γενικό καθεστώς (Caisse nationale d'assurance vieillesse des travailleurs salariés — CNAV) και στα υποχρεωτικά συμπληρωματικά καθεστώτα (Association Générale des Institutions de Retraite des Cadres — AGIRC, και Association des Régimes de Retraite Complémentaires — ARRCO). Τα καθεστώτα αυτά θα καταβάλλουν στους εργαζόμενους του κλάδου τα βασικά δικαιώματα με αντάλλαγμα την καταβολή από τις επιχειρήσεις του κλάδου μίας εξοφλητικής συνεισφοράς του κοινού δικαίου.

(17) Οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης καθορίζουν τους τεχνικούς όρους της υπαγωγής αυτής με κριτήριο την οικονομική ουδετερότητά της για τα καθεστώτα υποδοχής⁽⁸⁾. Η υπα-

γωγή μπορεί ειδικότερα να πραγματοποιηθεί βάσει της μεθόδου των δεικτών υποχρέωσης ή της μεθόδου των σχέσεων υποχρέωσης, που έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί από τους γαλλικούς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης σε προηγούμενες περιπτώσεις⁽⁹⁾.

(18) Στην επιστολή της 11ης Δεκεμβρίου 2003, οι γαλλικές αρχές αναφέρουν τα ακόλουθα:

«Οι γαλλικές αρχές δεσμεύονται να διασφαλίσουν ότι οι συμβάσεις που θα συναφθούν μεταξύ του κλάδου των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου και των καθεστώτων του κοινού δικαίου (καθεστώς υποδοχής), καθώς και κάθε άλλο μέτρο που θα ληφθεί σχετικά, θα είναι οικονομικά ουδέτερες για όλα τα μέρη και για το κράτος».

β) Τα ειδικά δικαιώματα

(19) Όσον αφορά τα ειδικά δικαιώματα⁽¹⁰⁾, η μεταρρύθμιση διακρίνει μεταξύ των μελλοντικών ειδικών δικαιωμάτων και των παρελθόντων ειδικών δικαιωμάτων.

(20) Τα μελλοντικά ειδικά δικαιώματα, τα οποία αφορούν τους μισθωτούς του κλάδου μετά τη μεταρρύθμιση, θα αναληφθούν στο σύνολό τους από τις επιχειρήσεις υπό όρους που δεν θα μεταβληθούν, ανεξάρτητα από την αύξηση του ύψους τους σε συνδυασμό με την αύξηση του εργατικού κόστους.

(7) Το ύψος των υφιστάμενων βασικών δικαιωμάτων που πρέπει να χρηματοδοτηθούν ανέρχεται, για τον κλάδο των ΕΗΑ, σε [...] (Επιχειρηματικό απόρρητο). Το ύψος των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων που πρέπει να χρηματοδοτηθούν αντιστοιχεί στο αναπροσαρμοσμένο ποσό, με πραγματικό επιτόκιο 3%, των κεκτημένων δικαιωμάτων κατά την ημερομηνία της μεταρρύθμισης. Τα αναφερόμενα ποσά αντιστοιχούν στην κατάσταση ως είχε την 1η Ιανουαρίου 2003· επομένως, θα αναπροσαρμοσθούν οριακά ανάλογα με τα κεκτημένα δικαιώματα και τις καταβληθείσες παροχές έως την ημερομηνία υλοποίησης της μεταρρύθμισης.

(8) Το Εθνικό συμβούλιο λογιστικής (Conseil National de la Comptabilité) ενέκρινε την 1η Απριλίου 2003 τη σύσταση αριθ. 2003-R.01 σχετικά με τους κανόνες λογιστικής καταχώρισης και αποτίμησης των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων και των εξομοιούμενων πλεονεκτημάτων, στην οποία προσδιορίζονται ειδικότερα οι σχετικοί όροι αποτίμησης. Όσον αφορά το επιτόκιο αναπροσαρμογής που πρέπει να εφαρμοσθεί, αυτό πρέπει να καθορισθεί με αναφορά στο επιτόκιο αγοράς κατά την ημερομηνία κλεισίματος, το οποίο θα βασίζεται σε ομολογίες επιχειρήσεων πρώτης κατηγορίας για μακροπρόθεσμες διάρκειες, συναφείς προς τη διάρκεια των υποχρεώσεων, και, σε αντίθετη περίπτωση, με αναφορά στο μακροπρόθεσμο επιτόκιο των κρατικών ομολόγων. Επομένως, η χρησιμοποίηση στην προκειμένη περίπτωση ενός πραγματικού επιτοκίου αναπροσαρμογής ύψους 3% εντάσσεται στο χαμηλό εύρος των πιθανών τιμών.

(9) Η μεθοδολογία που εφαρμόζεται επί του παρόντος στην CNAV συνίσταται στη σύγκριση, κατά την ημερομηνία αποτίμησης, της σχέσης μεταξύ της πιθανής πραγματικής αξίας των κεκτημένων δικαιωμάτων και του ορίου φορολογικής συνεισφοράς σε ένα έτος, διαφοροποιούμενου βάσει της μέσης ηλικίας των συνεισφερόντων, στο ολοκληρωμένο καθεστώς και στο καθεστώς υποδοχής. Εάν η σχέση υποχρεώσεων των ΕΗΑ είναι υψηλότερη από εκείνη του βασικού καθεστώτος, υπολογίζεται ένα τέλος εισόδου το οποίο ισούται με το ποσό που, εάν αφαιρεθεί από την πραγματική αξία των υποχρεώσεων του καθεστώτος των ΕΗΑ, επιτρέπει την εξίσωση του δείκτη υποχρέωσης του καθεστώτος της CNAV πριν από την πράξη με τον δείκτη υποχρέωσης του συνόλου CNAV+ΕΗΑ μετά την πράξη. Η μεθοδολογία που εφαρμόζεται επί του παρόντος στους οργανισμούς AGIRC και ARRCO συνίσταται στη σύγκριση των σχέσεων υποχρέωσης παροχών/εισφορών με προβολή στα επόμενα 25 έτη αφενός των συμπληρωματικών καθεστώτων και αφετέρου των ΕΗΑ. Η επιστροφή των δικαιωμάτων μπορεί να είναι ελάχιστη ή μέγιστη. Σε περίπτωση ελάχιστης επιστροφής, εάν η σχέση υποχρέωσης του ολοκληρωμένου καθεστώτος είναι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη του καθεστώτος υποδοχής, μειώνονται οι παροχές που συνδέονται με τα βασικά δικαιώματα του παρελθόντος που μεταβιβάστηκαν. Η μείωση αυτή αυξάνει αυτόματα τα δικαιώματα του παρελθόντος που διατηρεί η επιχείρηση. Επομένως, οι επιχειρήσεις παραμένουν υπεύθυνες για τη χρηματοδότηση του μέρους των παροχών που συνδέονται με τα βασικά δικαιώματα του παρελθόντος και δεν μεταβιβάστηκαν στα καθεστώτα του κοινού δικαίου. Σε περίπτωση μέγιστης επιστροφής, ακόμη και αν η σχέση υποχρέωσης του ολοκληρωμένου καθεστώτος είναι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη του καθεστώτος υποδοχής, επιστρέφεται το σύνολο των βασικών δικαιωμάτων, αλλά το ολοκληρωμένο καθεστώς πρέπει να καταβάλει ένα αντισταθμιστικό ποσό που θα καταστήσει δυνατή την οικονομική ουδετερότητα της συνεργασίας. Στην προκειμένη περίπτωση, εάν η επιστροφή των δικαιωμάτων πραγματοποιηθεί σύμφωνα με το μοντέλο της μέγιστης επιστροφής, το ύψος του αντισταθμιστικού ποσού που πρέπει να καταβληθεί στα καθεστώτα του κοινού δικαίου εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ [...].

(10) Το ύψος των ειδικών δικαιωμάτων που πρέπει να χρηματοδοτηθούν ανέρχεται επί του παρόντος, για τον κλάδο των ΕΗΑ, σε [...].

- (21) Τα παρελθόντα ειδικά δικαιώματα των μισθωτών που απασχολούνται σε δραστηριότητες μεταφοράς και διανομής ηλεκτρισμού και αερίου, τα οποία είναι κεκτημένα κατά την ημερομηνία της μεταρρύθμισης, δεν θα χρηματοδοτούνται πλέον από τις επιχειρήσεις του κλάδου, αλλά από μία τιμολογιακή συνεισφορά. Αυτή θα βασίζεται, για κάθε τελικό καταναλωτή, στο μέρος του τιμολογίου χρήσης των δικτύων ηλεκτρισμού ή αερίου που του αποδίδεται άμεσα και που είναι ανεξάρτητο από την ενέργεια που πραγματικά καταναλώνεται. Η συνεισφορά αυτή θα εισπράττεται από το φορέα που τιμολογεί τη μεταφορά του ηλεκτρισμού ή του αερίου στον τελικό καταναλωτή και θα διατίθεται άμεσα και εξ ολοκλήρου στο νέο ταμείο συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ.
- (22) Τα παρελθόντα ειδικά δικαιώματα των μισθωτών που απασχολούνται σε δραστηριότητες άλλες από τη μεταφορά και τη διανομή, τα οποία είναι κεκτημένα κατά την ημερομηνία της μεταρρύθμισης, θα συνεχίσουν να χρηματοδοτούνται από τις επιχειρήσεις του κλάδου. Από την ημερομηνία της μεταρρύθμισης, η χρηματοδότηση αυτών των ειδικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων κατανέμεται οριστικά μεταξύ όλων των επιχειρήσεων του κλάδου σύμφωνα με δύο κριτήρια: το εργατικό κόστος και τη διάρκεια της απασχόλησης από τις επιχειρήσεις προσωπικού που υπάγεται στο καθεστώς των ΕΗΑ.
- (23) Εξάλλου, η κοινοποιηθείσα μεταρρύθμιση προβλέπει ότι το κράτος εγγυάται την καταβολή των συντάξεων που αφορούν το σύνολο των παρελθόντων ειδικών δικαιωμάτων. Η εγγύηση αυτή, η οποία αποτελεί ύστατη λύση, θα παρασχεθεί στο Εθνικό ταμείο των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου και όχι στις ίδιες τις επιχειρήσεις. Η εγγύηση καταπίπτει μόνον αφού διαπιστωθεί αδυναμία πληρωμής εκ μέρους της επιχείρησης και αφού προηγουμένως ενεργοποιηθεί ένας διεπιχειρησιακός μηχανισμός αλληλεγγύης υποκειμένου σε συγκεκριμένο ανώτατο όριο.
- Γ. Το πλεονέκτημα που προκύπτει από το γεγονός ότι η EDF δεν κατέβαλε, το 1997, φόρο εταιρειών σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG**
- (24) Το 1987, με το αιτιολογικό ότι το δίκτυο μεταφοράς υψηλής τάσης (RAG) της είχε ανατεθεί το 1956 βάσει σύμβασης παραχώρησης, η EDF τροποποίησε τη λογιστική πρακτική της και ταξινόμησε τα στοιχεία του ενεργητικού που αφορούσαν το RAG στη θέση του ισολογισμού «Περιουσιακά στοιχεία υπό παραχώρηση». Επομένως, η EDF εφάρμοσε στα στοιχεία του ενεργητικού της τους ειδικούς λογιστικούς κανόνες που ισχύουν στη Γαλλία για τα περιουσιακά στοιχεία που έχουν παραχωρηθεί και πρέπει να επιστραφούν στο κράτος μετά τη λήξη της παραχώρησης, και δημιούργησε προβλέψεις με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG.
- (25) Ο νόμος αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997 όρισε, ωστόσο, ότι η EDF θεωρούνταν κύριος του RAG από το 1956. Επομένως, οι προβλέψεις που δημιουργήθηκαν από το 1987 έως το 1996, δυνάμει του καθεστώτος των παραχωρηθέντων περιουσιακών στοιχείων, κατέστησαν άνευ αντικειμένου.
- (26) Το 1997, στους λογαριασμούς της EDF υπήρχαν δύο είδη προβλέψεων που είχαν δημιουργηθεί με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG: οι αχρησιμοποίητες προβλέψεις ύψους 38,5 δισεκατ. γαλλικών φράγκων (FRF) και τα δικαιώματα του εκχωρούντος, που αφορούσαν ήδη πραγματοποιηθείσες πράξεις ανανέωσης, ύψους 18,345 δισεκατ. FRF.
- (27) Καθώς οι προβλέψεις αυτές κατέστησαν άνευ αντικειμένου, οι γαλλικές αρχές προέβησαν σε αναδιάρθρωση του ισολογισμού της EDF με έναν νόμο και μία υπουργική απόφαση.
- (28) Κατά πρώτον, ο νόμος αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997 ορίζει ότι από την «1η Ιανουαρίου 1997, το ποσό που αντιστοιχεί στα παραχωρηθέντα υλικά περιουσιακά στοιχεία του RAG που αναγράφεται στο παθητικό του ισολογισμού της EDF εγγράφεται, καθαρό των αντίστοιχων διαφορών αναπροσαρμογής, στη θέση «Χορήγηση κεφαλαίων». Επομένως, ο νόμος προβλέπει ότι το μέρος των προβλέψεων που αντιστοιχεί στα δικαιώματα του εκχωρούντος ταξινομείται στις χορηγήσεις κεφαλαίων χωρίς να υπόκειται σε εταιρικό φόρο.
- (29) Κατά δεύτερον, σε επιστολή του υπουργού Οικονομίας, Οικονομικών και Βιομηχανίας, του υπουργού Προϋπολογισμού και του υπουργού Βιομηχανίας προς την EDF, ημερομηνίας 22ας Δεκεμβρίου 1997 (στο εξής «η επιστολή του υπουργού Οικονομίας»), εξηγείται στο παράρτημα 1 η αναδιάρθρωση των ιδίων κεφαλαίων και του μακροπρόθεσμου χρέους του ισολογισμού της EDF, σύμφωνα με το άρθρο 4 του νόμου αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997:
- «— Αναταξινόμηση των “δικαιωμάτων του εκχωρούντος” (18 345 563 605 FRF):
- ενοποίηση σε χορηγήσεις κεφαλαίων του ποσού που αντιστοιχεί στα παραχωρηθέντα υλικά περιουσιακά στοιχεία του RAG ύψους 14 119 065 335 FRF,
 - ομαδοποίηση των διαφορών αναπροσαρμογής του RAG του 1959 (2 425 εκατ. FRF) και του 1976 (πάγια στοιχεία του ενεργητικού μη αποσβέσιμα: 97 εκατ. FRF) με το κονδύλιο “Διαφορές αναπροσαρμογής RAG”, το ύψος του οποίου ανέρχεται πλέον σε 4 145 εκατ. FRF από 1 720 εκατ. FRF,
 - ομαδοποίηση των νομοθετικά προβλεπόμενων προβλέψεων για την αναπροσαρμογή των αποσβέσιμων πάγιων στοιχείων του ενεργητικού του 1976 (1 704 εκατ. FRF), με αποτέλεσμα το κονδύλιο να ανέρχεται πλέον σε 2 581 εκατ. FRF από 877 εκατ. FRF.
 - Αναταξινόμηση των προβλέψεων για ανανέωση που κατέστησαν αδικαιολόγητες (38 520 943 408 FRF) με μεταφορά στο επόμενο έτος, κατ’ εφαρμογή της γνωμοδότησης του Εθνικού συμβουλίου λογιστικής αριθ. 97-06 της 18ης Ιουνίου 1997 σχετικά με τις λογιστικές μεταβολές».

- (30) Στο παράρτημα 3 της επιστολής του υπουργού Οικονομίας ορίζονται επίσης οι φορολογικές συνέπειες της αναδιάρθρωσης του ισολογισμού της EDF. Παρατηρείται μεταβολή του καθαρού ενεργητικού με την αναταξινόμηση των μη χρησιμοποιηθεισών προβλέψεων για ανανέωση, ύψους 38,5 δισεκατ. FRF, και τη μεταφορά τους στο επόμενο έτος, η οποία υπόκειται στο φόρο εταιρειών 41,66 % που ίσχυε το 1997.
- (31) Έτσι, οι μη χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις ύψους 38,5 δισεκατ. FRF φορολογήθηκαν κανονικά από τις γαλλικές αρχές, ενώ δεν φορολογήθηκε το μέρος των προβλέψεων που αντιστοιχεί στα δικαιώματα του εκχωρούντος.
- (32) Σύμφωνα με τον νόμο αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997 και την επιστολή του υπουργού Οικονομίας, οι διαφορές αναπροσαρμογής μεταφέρθηκαν στη θέση «ίδια κεφάλαια» χωρίς καμία φορολογική συνέπεια, καθώς αφορούσαν αυξήσεις της αξίας που είχαν πραγματοποιηθεί με φοροαπαλλαγή ή υπό καθεστώς φορολογικής ουδετερότητας, δυνάμει των νόμων περί αναπροσαρμογής του 1959 και του 1976.
- (33) Στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης του ισολογισμού της EDF, οι γαλλικές αρχές εφάρμοσαν τη γνωμοδότηση αριθ. 97.06 της 18ης Ιουνίου 1997 του εθνικού συμβουλίου λογιστικής σχετικά με την αλλαγή των λογιστικών μεθόδων, την αλλαγή των εκτιμήσεων, την αλλαγή των φορολογικών επιλογών και τη διόρθωση σφαλμάτων (στο εξής «η γνωμοδότηση του εθνικού συμβουλίου λογιστικής»), στην οποία ορίζεται ότι οι διορθώσεις λογιστικών σφαλμάτων που από τη φύση τους αφορούν τη λογιστική καταχώριση πράξεων του παρελθόντος «καταχωρίζονται λογιστικά στο αποτέλεσμα της χρήσης στη διάρκεια της οποίας διαπιστώθηκαν».
- (34) Στην επιστολή όχλησης της 15ης Οκτωβρίου 2002, η Επιτροπή είχε ζητήσει από τις γαλλικές αρχές να της κοινοποιήσουν όλα τα αναγκαία έγγραφα, πληροφορίες και δεδομένα για την αξιολόγηση της λογιστικής μεταχείρισης αυτού του μέτρου ενίσχυσης, και ειδικότερα τα πλήρη αντίγραφα των εμπιστευτικών εκθέσεων του γαλλικού Ελεγκτικού Συνεδρίου σχετικά με την EDF. Οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν απλώς αποσπάσματα των εν λόγω εκθέσεων, με το αιτιολογικό ότι μόνον τα αποσπάσματα αυτά ήταν συναφή προς την έρευνα της Επιτροπής και ότι οι «επιμέρους εκθέσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου σχετικά με την EDF περιέχουν ονομαστικά στοιχεία ή στοιχεία που εμπίπτουν στο εμπορικό απόρρητο».
- (35) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι από τα έγγραφα που διαβιβάστηκαν έλλειπαν πολλά στοιχεία. Υπενθυμίζει ότι αρμόδια για την αξιολόγηση της συνάφειας των εγγράφων στο πλαίσιο της έρευνάς της είναι η ίδια η Επιτροπή και όχι το κράτος μέλος. Εξάλλου, η ύπαρξη εμπορικού απόρρητου δεν συνιστά θεμιτό λόγο άρνησης διαβίβασης ενός εγγράφου στην Επιτροπή, αφού η τελευταία υποχρεούται να μεταχειρίζεται με εμπιστευτικό τρόπο κάθε πληροφορία που αφορά εμπορικό απόρρητο. Η άρνηση ενός κράτους μέλους να κοινοποιήσει στην Επιτροπή ένα έγγραφο που του ζητήθηκε

παρέχει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να αποφασίσει αποκλειστικά με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999.

III. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥ ΤΡΙΤΟΥ

- (36) Με επιστολή της 6ης Ιανουαρίου 2003, το εθνικό συνδικάτο ανεξάρτητων παραγωγών θερμικής ενέργειας (Syndicat National des Producteurs Indépendants d'Electricité Thermique — SNPIET) απηύθυνε παρατηρήσεις στην Επιτροπή στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας εξέτασης που κινήθηκε σχετικά με τη μη καταβολή από την EDF, το 1997, εταιρικού φόρου σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις αυτές, η EDF δεν συμμορφώθηκε κατά τις δραστηριότητές της με τους συνήθεις κανόνες που εφαρμόζονται στις βιομηχανικές και εμπορικές εταιρείες, κατά παράβαση των οριζόμενων στο νόμο αριθ. 46-628 της 8ης Απριλίου 1946.

IV. ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

- (37) Οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους στο πλαίσιο των δύο επίσημων διαδικασιών εξέτασης.

A. Η απεριόριστη κρατική εγγύηση

- (38) Οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν τις παρατηρήσεις τους στην Επιτροπή με επιστολή της 12ης Ιουνίου 2003, στην οποία επαναλαμβάνουν και συμπληρώνουν τα επιχειρήματα που περιείχονταν στην επιστολή της 11ης Δεκεμβρίου 2002.
- (39) Στην επιστολή της 11ης Δεκεμβρίου 2002, οι γαλλικές αρχές είχαν αμφισβητήσει τον χαρακτηρισμό της ενίσχυσης προβάλλοντας και αναλύοντας τα ακόλουθα επιχειρήματα:

α) Δυνάμει του νόμου αριθ. 80-539 της 16ης Ιουλίου 1980, σχετικά με τις χρηματικές ποινές που επιβάλλονται σε διοικητικά ζητήματα και σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων από τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι EPIC ευθύνονται για την εξόφληση των χρεών τους από τα περιουσιακά στοιχεία τους. Σε περίπτωση ανεπάρκειας πιστώσεων, η EPIC οφείλει να δημιουργήσει τους αναγκαίους πόρους, είτε μειώνοντας τις πιστώσεις που διατίθενται για άλλες δαπάνες είτε αυξάνοντας τους πόρους της. Σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής, η εποπτεύουσα αρχή απευθύνει στην EPIC επιστολή όχλησης, προκειμένου να λάβει τα αναγκαία μέτρα. Εάν η επιστολή αυτή δεν φέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, η εποπτεύουσα αρχή προβαίνει αυτεπάγγελτα σε εντολή πληρωμής της δαπάνης, αφού ενδεχομένως απελευθερώσει τους αναγκαίους πόρους. Επομένως, σύμφωνα με τις γαλλικές αρχές, το κράτος δεν υποκαθιστά την EPIC στην εξόφληση των χρεών της· απλώς δίνει εντολή πληρωμής της δαπάνης, σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής.

- β) Ενίσχυση δεν συνιστά το καθεστώς EPIC, αλλά το γεγονός ότι χάρη σε αυτό δημιουργούνται ευνοϊκότεροι όροι χορήγησης πίστωσης. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν απέδειξε με ποιον τρόπο το εξαιρετικό καθεστώς EPIC επέτρεψε πραγματικά στην EDF να αποκτήσει ουσιαστικά πλεονεκτήματα συνδεδεμένα με συγκεκριμένο δάνειο ή με άλλη χρηματοοικονομική υποχρέωση αναληφθείσα από την επιχείρηση.
- γ) Η Επιτροπή έπρεπε να είχε προβεί σε συνολική αξιολόγηση των προνομίων και των φορολογικών υποχρεώσεων των EPIC, και να μην αναδειξει μόνον ορισμένα πλεονεκτήματα. Πράγματι, οι EPIC υπόκεινται σε ορισμένους καταστατικούς περιορισμούς, όπως η αρχή της εξειδίκευσης και η απαγόρευση των ρητρών διατιθείας, που τις φέρνουν σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τις εμπορικές εταιρείες. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που βαρύνουν την EDF.
- δ) Εάν συνάγεται έμμεση κρατική εγγύηση, αυτή πρέπει σε κάθε περίπτωση να θεωρηθεί αναγκαία προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέχεια της δημόσιας υπηρεσίας.
- ε) Η απόφαση της Επιτροπής αφαιρεί από το άρθρο 295 της συνθήκης την πρακτική σκοπιμότητά του και αντιβαίνει στην αρχή της ίσης μεταχείρισης, καθώς εξομοιώνει δημόσιες επιχειρήσεις και εμπορικές επιχειρήσεις, ενώ δεν βρίσκονται καν σε συγκρίσιμες καταστάσεις.
- (40) Στην επιστολή της 12ης Ιουνίου 2003, οι γαλλικές αρχές προσθέτουν και άλλα στοιχεία, τα οποία αναλύονται στη συνέχεια.
- (41) Όσον αφορά τους κρατικούς πόρους, οι γαλλικές αρχές θεωρούν εσφαλμένη την ερμηνεία από την Επιτροπή του νόμου αριθ. 80-539 της 16ης Ιουλίου 1980. Υπενθυμίζουν ότι κανένα νομικό κείμενο και καμία δικαστική απόφαση δεν προβλέπει ούτε κατοχυρώνει την ύπαρξη αυτόματης εγγύησης υπέρ της EDF, και γενικότερα των EPIC. Επαναλαμβάνουν ότι ο νόμος αριθ. 80-539 της 16ης Ιουλίου 1980 δεν έχει ως στόχο ή ως αποτέλεσμα να μεταβιβασθεί στο κράτος ένα χρέος και υπενθυμίζουν ότι, ακόμη και όταν ορισμένα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου βρέθηκαν στη Γαλλία σε πολύ δύσκολη χρηματοοικονομική κατάσταση, βρέθηκαν χρηματοοικονομικές λύσεις χωρίς την παρέμβαση του κράτους. Εξάλλου, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι το γεγονός πως μία δημόσια εποπτεύουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να αυξάνει τους πόρους ενός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες δεν αρκεί για να αποδειχθεί ούτε η ύπαρξη κρατικής εγγύησης, ως ύστατη λύση, ούτε η ύπαρξη κρατικών πόρων, υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.
- (42) Όσον αφορά το επιλεκτικό πλεονέκτημα, οι γαλλικές αρχές αναφέρουν ότι το στοιχείο της επιλεκτικότητας του μέτρου ενίσχυσης δεν χαρακτηρίζεται. Ισχυρίζονται, αφενός, ότι το καθεστώς που θεσπίζει ο νόμος αριθ. 80-539 της 16ης Ιουλίου 1980 εγγράφεται στο γενικότερο πνεύμα του συστήματος που απορρέει από τη γενική αρχή του γαλλικού δικαίου, σύμφωνα με την οποία τα περιουσιακά στοιχεία νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου είναι ακατάσχετα. Εκτιμούν, αφετέρου, ότι η Επιτροπή δεν καταδεικνύει ότι οι γαλλικές αρχές διαθέτουν οποιαδήποτε διακριτική εξουσία εκτίμησης όσον αφορά την αυτεπάγγελτη έκδοση εντολής πληρωμής ενός χρηματικού ποσού που κατέστη απαιτητό, κατόπιν σχετικής δικαστικής απόφασης, για λογαριασμό ενός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου.
- (43) Έτσι, οι γαλλικές αρχές αμφισβητούν εκ νέου τον ισχυρισμό της Επιτροπής σύμφωνα με τον οποίο η EDF επωφελείται, δυνάμει του καθεστώτος της ως EPIC, απεριόριστης κρατικής εγγύησης, η οποία συνιστά ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.
- B. Η μη καταβολή από την EDF φόρου εταιρειών σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG**
- (44) Οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν τις παρατηρήσεις τους στην Επιτροπή με επιστολή της 11ης Δεκεμβρίου 2002. Αμφισβητούν το χαρακτήρα της κρατικής ενίσχυσης που αποδίδεται στη μη καταβολή, το 1997, φόρου εταιρειών σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG.
- (45) Καταρχάς, οι γαλλικές αρχές αμφισβητούν το ύψος των προβλέψεων για την ανανέωση του RAG που παρουσιάζει η Επιτροπή. Στη συνέχεια, οι γαλλικές αρχές υποστηρίζουν ότι, ακόμη και χωρίς τη δημιουργία των προβλέψεων για την ανανέωση του RAG, η EDF δεν ήταν σε θέση να καταβάλει το φόρο εταιρειών από το 1987 έως το 1996 λόγω των υψηλών ελλειμματικών δημοσιονομικών μεταφορών. Επιπλέον, καθώς το κράτος είναι ταυτόχρονα ιδιοκτήτης της EDF και εκχωρούσα αρχή του RAG, οι γαλλικές αρχές θεώρησαν ότι τα δικαιώματα του εκχωρούντος δεν συνιστούσαν ένα πραγματικά απαιτητό χρέος για εκείνον. Επομένως, κατά την αναδιάρθρωση του ισολογισμού το 1997, ενέταξαν τα δικαιώματα του εκχωρούντος στα ίδια κεφάλαια της EDF, προκειμένου να διορθώσουν την υποκεφαλαιοποίησή της, χωρίς ωστόσο να τα υποβάλουν σε φόρο εταιρειών. Οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι η λογιστική αναδιάρθρωση που πραγματοποιήθηκε το 1997 μπορεί να ερμηνευθεί ως συμπληρωματική χορήγηση κεφαλαίου, το ύψος του οποίου αντιστοιχεί στη μερική φοροαπαλλαγή.

- (46) Οι γαλλικές αρχές αμφισβητούν επίσης τον ισχυρισμό ότι η αμοιβή του κράτους μειώθηκε κατά μη προσήκοντα τρόπο από το 1987 έως το 1996 λόγω της δημιουργίας των εν λόγω προβλέψεων. Αναφέρουν ότι, ακόμη και αν το καθαρό αποτέλεσμα ήταν υψηλότερο, η αμοιβή του κράτους δεν θα ήταν μεγαλύτερη, επειδή κατά το διάστημα εκείνο το επίπεδο της αμοιβής δεν αντιστοιχούσε σε προκαθορισμένο ποσοστό του καθαρού αποτελέσματος της επιχείρησης. Το επίπεδο της αμοιβής καθοριζόταν ελεύθερα από το κράτος σε μία απόλυτη τιμή και ήταν δυνατό να μην ορίζεται ανάλογα με την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Επιπλέον, η εν λόγω αμοιβή δεν εισπράττονταν υποχρεωτικά από τα καθαρά κέρδη κάθε χρήσης. Στο πνεύμα αυτό, και λαμβάνοντας υπόψη τις μεταφορές ζημιών από προηγούμενες χρήσεις της EDF, οι γαλλικές αρχές υπογραμμίζουν ότι το κράτος εισέπραξε τελικά από το 1987 έως το 1996 ένα μέρος, το ύψος του οποίου υπερέβη σημαντικά τα όρια του προβλεπόμενου για τις εμπορικές εταιρείες του κοινού δικαίου.
- (47) Οι γαλλικές αρχές εκτιμούν, εξάλλου, ότι, ακόμη και αν η δημιουργία των προβλέψεων για την ανανέωση του RAG αποτελούσε πλεονέκτημα, αυτό θα έπρεπε να θεωρείται άκυρο λόγω της αύξησης του φόρου εταιρειών που καταβλήθηκε το 1997. Εκτιμούν επίσης ότι κατά το διάστημα 1987-1996, η EDF κατέβαλε συνολικά στο κράτος ποσό υψηλότερο από το φόρο εταιρειών που θα είχε καταβάλει μία εμπορική εταιρεία του κοινού δικαίου, η οποία δεν θα είχε δημιουργήσει προβλέψεις για την ανανέωση του RAG και θα είχε καταβάλει στους μετόχους της μέρισμα ίσο με 37,5% του καθαρού αποτελέσματος μετά τους φόρους.
- (48) Εξάλλου, οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι, ακόμη και αν διαπιστωθεί μη προσήκον πλεονέκτημα, θα πρόκειται για υφιστάμενη ενίσχυση και όχι για νέα ενίσχυση λόγω της δεκαετούς παραγραφής που προβλέπεται στο άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999, η οποία υπολογίζεται από τη χορήγηση των πρώτων στοιχείων ενίσχυσης. Λαμβάνοντας υπόψη το πρώτο αίτημα παροχής πληροφοριών της Επιτροπής, με ημερομηνία 10 Ιουλίου 2001, τυχόν στοιχεία ενίσχυσης που είχαν χορηγηθεί πριν από το 1991 έχουν παραγραφεί. Οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι η παρέμβαση του νομοθέτη το 1997 δεν είχε ως αποτέλεσμα τη διακοπή της εν λόγω παραγραφής, καθώς τέτοιες συνέπειες μπορούν να έχουν μόνον τα μέτρα της Επιτροπής. Τέλος, οι γαλλικές αρχές εκτιμούν ότι πρόκειται, σε κάθε περίπτωση, για υφιστάμενη ενίσχυση, καθώς χορηγήθηκε πριν από την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρισμού.
- (49) Στην επιστολή τους της 20ής Νοεμβρίου 2003, οι γαλλικές αρχές υπενθυμίζουν τα επιχειρήματά τους όσον αφορά τις διαφορές αναπροσαρμογής που περιλαμβάνονται στο ποσό των δικαιωμάτων του εκχωρόντος που εμφανίζεται στους λογαριασμούς της εταιρείας καθώς και όσον αφορά την εφαρμογή του κανόνα της παραγραφής. Επιπλέον, ισχυρίζονται ότι ο συντελεστής του εταιρικού φόρου που έπρεπε να έχει εφαρμοσθεί στην αναδιάρθρωση του ισολογισμού της EDF είναι αυτός του 1996 (36,67%) και όχι αυτός του 1997 (41,66%). Πράγματι, θεωρούν ότι η εν λόγω αναδιάρθρωση πραγματοποιήθηκε βάσει φορολογικής δήλωσης που κατατέθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 1997, μετά το κλείσιμο

της χρήσης του 1996 αλλά πριν από το κλείσιμο της χρήσης του 1997.

- (50) Έτσι, οι γαλλικές αρχές αμφισβητούν τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι η EDF επωφελήθηκε πλεονεκτήματος το 1997 λόγω της μη καταβολής εταιρικού φόρου σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG.

Γ. Σχόλια των γαλλικών αρχών επί των παρατηρήσεων του ενδιαφερόμενου τρίτου

- (51) Οι παρατηρήσεις του SNPIET διαβιβάστηκαν στις γαλλικές αρχές με επιστολή της 21ης Ιανουαρίου 2003. Σε επιστολή της 21ης Φεβρουαρίου 2003, οι γαλλικές αρχές σχολίασαν τις παρατηρήσεις αναφέροντας αφενός ότι στο μεγαλύτερο μέρος τους οι παρατηρήσεις του SNPIET πρέπει να χαρακτηρισθούν μη παραδεκτές, επειδή δεν αφορούν την κινηθείσα επίσημη διαδικασία εξέτασης, και αφετέρου ότι το SNPIET δεν παρέχει κανένα καινούριο στοιχείο στην Επιτροπή όσον αφορά την κινηθείσα διαδικασία, και ως εκ τούτου οι γαλλικές αρχές δεν θα σχολιάσουν τις παρατηρήσεις του.

V. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

- (52) Το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης⁽¹¹⁾, ορίζει ότι «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ των κρατών συναλλαγές». Προκειμένου να καθοριστεί εάν ένα μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, η Επιτροπή προβαίνει στην αξιολόγηση των ακόλουθων κριτηρίων: κρατική προέλευση του μέτρου και χρήση δημόσιων πόρων, χορήγηση πλεονεκτήματος σε ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους προκαλώντας νόθευση του ανταγωνισμού, και επηρεασμός των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών.
- (53) Η Επιτροπή υπενθυμίζει στο σημείο αυτό τα στοιχεία που έχει ήδη παρουσιάσει στις αποφάσεις σχετικά με την πρόταση κατάλληλου μέτρου και την κίνηση επίσημων διαδικασιών εξέτασης⁽¹²⁾.
- (54) Η παρούσα απόφαση δεν θίγει την εφαρμογή και την τήρηση των κανόνων της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

1. Η απεριόριστη κρατική εγγύηση υπέρ της EDF

α) Κρατικοί πόροι

- (55) Η EDF διαθέτει καθεστώς EPIC από τη σύστασή της με τον νόμο αριθ. 46-628 της 8ης Απριλίου 1946 σχετικά με την εθνικοποίηση του ηλεκτρισμού και του αερίου. Όπως όλα τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, η EDF δεν υπάγεται στο κοινό δίκαιο των συλλογικών διαδικασιών.

⁽¹¹⁾ Η αναφορά στο άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, πρέπει να θεωρείται ότι παραπέμπει επίσης στο άρθρο 61 της συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο.

⁽¹²⁾ Βλέπε υποσημείωση 1.

- (56) Στην ανακοίνωση της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων⁽¹³⁾ (στο εξής «η ανακοίνωση της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων») ορίζεται στο σημείο 2.1.3 ότι η Επιτροπή θεωρεί «ως ενίσχυση με τη μορφή εγγύησης τους ευνοϊκότερους όρους χρηματοδότησης που εξασφαλίζουν επιχειρήσεις των οποίων το νομικό καθεστώς αποκλείει την πτώχευση ή άλλες διαδικασίες αφερεγγυότητας ή προβλέπει ρητώς την παροχή κρατικής εγγύησης ή την κάλυψη ζημιών από το κράτος». Επομένως, η ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης θεμελιώνεται όταν συντρέχει κάποια από τις υποθέσεις αυτές.
- (57) Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο αποκλεισμός της EDF από κάθε διαδικασία δικαστικής εξυγίανσης ή εκκαθάρισης, και ως εκ τούτου από την κήρυξη σε πτώχευση, ισοδυναμεί με γενική εγγύηση που αφορά το σύνολο των υποχρεώσεων της επιχείρησης. Μία τέτοια εγγύηση δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο καμίας αμοιβής βάσει των κανόνων της αγοράς. Η εγγύηση αυτή, η οποία είναι απεριόριστη όσον αφορά την κάλυψη, τη διάρκεια και το ύψος της, συνιστά κρατική ενίσχυση.
- (58) Δυνάμει της ανακοίνωσης για τις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή εγγυήσεων, στοιχειοθετείται ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, ακόμη και αν το κράτος δεν καλείται να καταβάλει πληρωμές βάσει της χορηγηθείσας εγγύησης. Η ενίσχυση χορηγείται τη στιγμή που παρέχεται η εγγύηση, δηλαδή με την πράξη σύστασης της EDF με τη νομική μορφή EPIC, αποκλείοντας την εφαρμογή των διαδικασιών αφερεγγυότητας και πτώχευσης στην περίπτωση της. Έτσι, η απεριόριστη κρατική εγγύηση που χορηγείται στην EDF απορρέει από έναν νόμο.
- (59) Στην απόφασή της για την πρόταση κατάλληλου μέτρου και στην απόφασή της για την κίνηση επίσημης διαδικασίας εξέτασης, η Επιτροπή χαρακτήρισε ήδη την απεριόριστη εγγύηση που απολαμβάνει η EDF ως υφιστάμενη ενίσχυση. Πράγματι, δυνάμει του άρθρου 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999, υφιστάμενες ενισχύσεις είναι όλες οι ενισχύσεις οι οποίες υφίσταντο πριν από την έναρξη ισχύος της συνθήκης στο οικείο κράτος μέλος. Η γενική αρχή του ακατάσχετου των περιουσιακών στοιχείων των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου καθιερώθηκε από τη γαλλική νομολογία στα τέλη του 19ου αιώνα, το δε καταστατικό της EDF χρονολογείται από το 1946.
- (60) Σε αντίθεση προς τα όσα ισχυρίζονται οι γαλλικές αρχές, η ειδική διαδικασία εισπραξής των απαιτήσεων που προβλέπεται από το νόμο αριθ. 80-539 της 16ης Ιουλίου 1980⁽¹⁴⁾ δεν μπορεί να συγκριθεί με το νόμο αριθ. 85-98 της 25ης Ιανουαρίου 1985 σχετικά με τη δικαστική εξυγίανση και εκκαθάριση των επιχειρήσεων. Βάσει του νόμου αριθ. 85-98 της 25ης Ιανουαρίου 1985, όταν μία εμπορική εταιρεία δεν είναι σε θέση να πληρώσει τα χρέη της και δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μέτρων εξυγίανσης, πρέπει να τίθεται υπό δικαστική εκκαθάριση. Τα στοιχεία του ενεργητικού της κατάχονται και εκποιούνται, το δε προϊόν της εκποίησης χρησιμοποιείται καταρχήν για την εξόφληση όλων των δανειστών. Ωστόσο, στην πράξη, η αξία των στοιχείων του ενεργητικού είναι συχνά πολύ χαμηλότερη από εκείνη των στοιχείων του παθητικού, και αποδεικνύεται ότι το προϊόν της εκποίησής τους σπάνια επαρκεί για την επιστροφή του συνόλου των οφειλών. Επομένως, ο δανειστής μίας εμπορικής εταιρείας του κοινού δικαίου αντιμετωπίζει έναν διττό κίνδυνο: όχι μόνον η εταιρεία είναι δυνατό να τεθεί υπό δικαστική εκκαθάριση σε περίπτωση διακοπής των πληρωμών της, αλλά επιπλέον η διαδικασία αυτή δεν διασφαλίζει την είσπραξη των απαιτήσεων των δανειστών.
- (61) Αντίθετα, οι EPIC δεν είναι δυνατό να τεθούν υπό δικαστική εκκαθάριση και τα στοιχεία του ενεργητικού τους είναι ακατάσχετα· επομένως, δεν είναι δυνατό να εκποιηθούν για την εξόφληση των οφειλών. Η εξόφληση των οφειλών των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου διέπεται από μία ειδική διαδικασία, που θεσπίστηκε με τον νόμο αριθ. 80-539 της 16ης Ιουλίου 1980, σύμφωνα με την οποία, τα εν λόγω νομικά πρόσωπα οφείλουν, σε περίπτωση ανεπάρκειας πιστώσεων, να δημιουργήσουν τους αναγκαίους πόρους. Σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής, η εποπτεύουσα αρχή απευθύνει στην EPIC επιστολή όχλησης, προκειμένου να λάβει τα αναγκαία μέτρα. Εάν η επιστολή αυτή δεν φέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, η εποπτεύουσα αρχή προβαίνει αυτεπάγγελτα σε εντολή πληρωμής της δαπάνης. Ο νόμος αριθ. 80-539 της 16ης Ιουλίου 1980 και το διάταγμα εφαρμογής του δεν αποκλείουν την κρατική εγγύηση ως ύστατη λύση, καθώς το εν λόγω διάταγμα ορίζει ότι η εποπτεύουσα αρχή «απελευθερώνει, εφόσον είναι αναγκαίο, τους απαραίτητους πόρους, είτε μειώνοντας τις πιστώσεις που έχουν διατεθεί για άλλες δαπάνες και δεν έχουν ακόμη χρησιμοποιηθεί είτε αυξάνοντας τους πόρους»⁽¹⁵⁾. Το κείμενο αυτό δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να προέλθει η αύξηση των πόρων, κατόπιν κρατικής παρέμβασης, από πόρους εκτός της επιχείρησης, τουλάχιστον εφόσον δεν υπάρχει άλλη δυνατή λύση βάσει των ιδίων πόρων της επιχείρησης.
- (62) Επομένως, ο δανειστής μίας EPIC δεν αντιμετωπίζει κανέναν κίνδυνο όσον αφορά τη μη εξόφληση των οφειλών: όχι μόνον η EPIC δεν είναι δυνατό να κηρυχθεί πτώχευση, αλλά επιπλέον ο νόμος εξασφαλίζει την εξόφληση των οφειλών της μέσω ειδικών διοικητικών διαδικασιών. Επομένως, η διαδικασία που εφαρμόζεται στις EPIC δεν μπορεί να συγκριθεί με τη διαδικασία δικαστικής εκκαθάρισης που εφαρμόζεται στις εμπορικές εταιρείες του κοινού δικαίου. Αντίθετα, ο νόμος αριθ. 80-539 της 16ης Ιουλίου 1980 ενισχύει τις συνέπειες της απεριόριστης κρατικής εγγύησης που απολαμβάνει η EDF, καθώς η τελευταία δεν είναι δυνατό να κηρυχθεί σε πτώχευση.

⁽¹³⁾ ΕΕ C 71 της 11.3.2000, σ. 14.

⁽¹⁴⁾ Νόμος της 16ης Ιουλίου 1980, άρθρο 1.ΙΙ.

⁽¹⁵⁾ Διάταγμα εφαρμογής αριθ. 81-501 της 12ης Μαΐου 1981, άρθρο 3-1, τέταρτο εδάφιο.

- (63) Σύμφωνα με τη γαλλική νομική θεωρία, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου επωφελούνται πράγματι, βάσει του γαλλικού δικαίου, κρατικής εγγύησης ως ύστατης λύσης. Πράγματι, δεδομένου ότι τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου διαχειρίζονται μία στρατηγική δραστηριότητα, ουσιώδους σημασίας για την εθνική οικονομία ή αλληλεγγύη, το κράτος δεν μπορεί να αδιαφορήσει για την τύχη τους, εάν αντιμετωπίζουν μία δύσκολη οικονομική κατάσταση. Η ανάμειξη του κράτους θεωρείται βέβαιη, πόσω μάλλον επειδή άσκησε καθοριστικό έλεγχο στη δραστηριότητα της επιχείρησης, καθορίζοντας, λόγου χάρη, τα τιμολόγια της παραγωγής της⁽¹⁶⁾.
- (64) Ομοίως, σε μη δημοσιευθείσα γνωμοδότηση, το γαλλικό Συμβούλιο της Επικρατείας (Conseil d'Etat) θεώρησε σχετικά με μία δημόσια επιχείρηση «ότι η κρατική εγγύηση [...] θα προκύψει, χωρίς ρητή νομοθετική διάταξη, από την ίδια τη φύση του οργανισμού ως δημόσιας επιχείρησης»⁽¹⁷⁾.
- (65) Με άλλα λόγια, εάν ο αποκλεισμός της εφαρμογής της διαδικασίας πτώχευσης ή αφερεγγυότητας στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αποτελεί συνέπεια της αρχής του ακατάσχετου των περιουσιακών στοιχείων τους, η υποχρέωση του κράτους να αναλάβει τα χρέη τους σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής απορρέει από την ίδια αρχή.
- (66) Σε αντίθεση προς τα όσα ισχυρίζονται οι γαλλικές αρχές, ο νόμος της 16ης Ιουλίου 1980 είναι επιλεκτικός, καθώς ισχύει μόνον για τις εμπορικές εταιρείες που διαθέτουν καθεστώς νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Επομένως, ο εν λόγω νόμος δεν συνιστά γενικό μέτρο.
- β) *Επιλεκτικό πλεονέκτημα και νόθευση του ανταγωνισμού*
- (67) Ένα μέτρο αποτελεί κρατική ενίσχυση εάν παρέχει πλεονέκτημα σε συγκεκριμένους δικαιούχους. Στην έννοια του οικονομικού πλεονεκτήματος περιλαμβάνονται όλα τα μέτρα που είναι δυνατό να ευνοούν άμεσα ή έμμεσα τομείς, επιχειρήσεις ή προϊόντα. Έτσι, οι κρατικές παρεμβάσεις υπέρ των δημοσίων επιχειρήσεων είναι δυνατό να περιλαμβάνουν ένα στοιχείο κρατικής ενίσχυσης, εάν πραγματοποιούνται υπό αφύσικες συνθήκες και παρέχουν πλεονέκτημα στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση.
- (68) Από τη στιγμή που λόγω του καθεστώτος της η EDF δεν είναι δυνατό να κηρυχθεί σε πτώχευση, οι υποχρεώσεις της δεν παρουσιάζουν κανέναν κίνδυνο αφερεγγυότητας. Επομένως, η EDF μπορεί να δανείζεται με επιτόκιο χαμηλότερο από εκείνο που συνήθως προτείνεται σε μία εμπορική εταιρεία του κοινού δικαίου, η οποία είναι δυνατό να αποτελέσει

αντικείμενο δικαστικής εξυγίανσης και εκκαθάρισης. Πράγματι, οι όροι χρηματοδότησης που εξασφαλίζει μία επιχείρηση εξαρτώνται από τον κίνδυνο αφερεγγυότητάς της. Όσο μεγαλύτερος είναι ο τελευταίος τόσο πιο δαπανηροί θα είναι οι όροι χρηματοδότησης που προσφέρονται στην επιχείρηση. Οι επιχειρήσεις που προσφεύγουν στον ομολογιακό δανεισμό, όπως η EDF, ζητούν από ανεξάρτητους οργανισμούς αξιολόγησης να αξιολογούν τακτικά τον κίνδυνο της αφερεγγυότητάς τους. Η βαθμολογία της επιχείρησης καθορίζει το ύψος της αμοιβής που θα απαιτήσει ο επενδυτής προκειμένου να συμμετάσχει στο ομολογιακό δάνειο της επιχείρησης. Εάν η βαθμολογία της επιχείρησης μειωθεί λόγω αύξησης του κινδύνου αφερεγγυότητας, οι επενδυτές θα απαιτήσουν υψηλότερη αμοιβή και το κόστος της έκδοσης του ομολογιακού δανείου θα αυξηθεί για την επιχείρηση. Αντίθετα, μία επιχείρηση που δεν υπάγεται στο κοινό πτωχευτικό δίκαιο, και επομένως επωφελείται απεριόριστης κρατικής εγγύησης, δεν εμφανίζει κανένα κίνδυνο αφερεγγυότητας, γεγονός που της επιτρέπει να δανείζεται υπό ευνοϊκότερους όρους.

- (69) Όλοι οι σημαντικοί οργανισμοί αξιολόγησης θεωρούν την απεριόριστη κρατική εγγύηση καθοριστικό στοιχείο για την αξιολόγηση του κινδύνου αφερεγγυότητας της EDF. Έτσι, από τον Ιούνιο του 2001, ο οργανισμός Fitch Ratings αποδίδει στην EDF βαθμολογία AAA για τις μακροπρόθεσμες οφειλές της και F1+ για τις βραχυπρόθεσμες οφειλές της. Σε ανακοίνωσή του, ο οργανισμός υπογραμμίζει ότι οι βαθμολογίες αυτές συνεκτιμούν την έμμεση κρατική εγγύηση επί του χρέους της EDF καθώς και το παρόν νομικό καθεστώς της, προσθέτοντας ότι, απουσία τέτοιας εγγύησης, η βαθμολογία της EDF για τις μακροπρόθεσμες οφειλές θα ήταν AA+⁽¹⁸⁾. Το Μάιο του 2002, ο οργανισμός Fitch επιβεβαίωσε αυτή τη μακροπρόθεσμη και βραχυπρόθεσμη βαθμολογία· αντίθετα, βαθμολόγησε με AA την εγγενή πιστοληπτική ικανότητα του ομίλου⁽¹⁹⁾. Έτσι, η απεριόριστη κρατική εγγύηση εξασφαλίζει στην EDF μία αξιολόγηση του κινδύνου αφερεγγυότητάς της ευνοϊκότερη από εκείνη που θα προέκυπτε από την απλή ανάλυση της εγγενούς πιστοληπτικής ικανότητάς της. Επίσης, τον Ιανουάριο του 2002, ο οργανισμός Moody's υποβάθμισε την προοπτική που συνδέεται με τη βαθμολογία για τις μακροπρόθεσμες οφειλές Aaa της EDF σε «αρνητική» από «σταθερή». Σε ανακοίνωσή του, ο οργανισμός αιτιολόγησε αυτή την αναθεώρηση της βαθμολογίας με την ολοένα και μεγαλύτερη πιθανότητα μεταβολής του καθεστώτος και της δομής ελέγχου της EDF μεσοπρόθεσμα, και ανέφερε ότι εάν η EDF απολέσει το τρέχον καθεστώς της, που την αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του κοινού πτωχευτικού δικαίου, η μακροπρόθεσμη βαθμολογία της ενδέχεται να μειωθεί κατά έναν ή δύο βαθμούς⁽²⁰⁾. Επομένως, η απεριόριστη κρατική εγγύηση επιτρέπει στην EDF να απολαμβάνει ευνοϊκότερους όρους δανεισμού από εκείνους που ισχύουν για μία εμπορική εταιρεία που δεν διαθέτει κρατική εγγύηση.

- (70) Καθώς η EDF είναι η μοναδική επιχείρηση που δραστηριοποιείται στην αγορά του ηλεκτρισμού και επωφελείται απεριόριστης κρατικής εγγύησης λόγω του καθεστώτος της, το πλεονέκτημα αυτό έχει επιλεκτικό χαρακτήρα.

⁽¹⁶⁾ Βλέπε, λόγω χάρη, J. RIVERO, Encyclopédie Juridique Dalloz, Droit administratif, Régime des entreprises nationalisées, 1959: «§ 78. (...) Μία τελευταία ιδιαιτερότητα, η οποία δεν αναφέρεται στα κείμενα, αλλά προκύπτει από την πρακτική: σε περίπτωση ανάγκης, η επιχείρηση μπορεί να βασίζεται, ως ύστατη βοήθεια, στις προκαταβολές του κράτους, το οποίο δεν μπορεί να αδιαφορήσει απέναντι σε ουσιαστικά στοιχεία της εθνικής οικονομίας και της συλλογικής κληρονομιάς. Οι προκαταβολές αυτές καταρχήν επιστρέφονται. (...) § 81. Τα κείμενα δεν πρόβλεψαν το ενδεχόμενο του ελλείμματος. Ωστόσο φαίνεται βέβαιο, εκ πρώτης όψεως, ότι το έλλειμμα δεν πρόκειται να οδηγήσει στην κήρυξη της επιχείρησης σε πτώχευση: στο σημείο αυτό είναι αναπόφευκτη η παρέκκλιση από το κοινό δίκαιο· στην πράξη, το κράτος, το οποίο ευθύνεται συχνά για το έλλειμμα καθώς αυτό ελέγχει τις τιμές και τους μισθούς, αναγκάζεται, όπως είδαμε, να καλύψει το έλλειμμα με προκαταβολές».

⁽¹⁷⁾ Βλέπε ετήσια έκθεση του Συμβουλίου της Επικρατείας (Conseil d'Etat) για το 1995, σ. 219.

⁽¹⁸⁾ Πηγή: Reuters News Service, Reuters French Language News 22/06/2001.

⁽¹⁹⁾ Πηγή: Reuters News Service, Reuters French Language News 27/05/2002.

⁽²⁰⁾ Πηγές: Moody's Investors Service Press Release 30/01/2002· Reuters News Service, Reuters French Language News 30/01/2002.

- (71) Η EDF ανταγωνίζεται άλλες κοινοτικές επιχειρήσεις στις αγορές της παραγωγής και της διανομής ηλεκτρισμού και των ενεργειακών υπηρεσιών, καθώς και άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε ενεργειακές αγορές ανταγωνιστικές αυτής του ηλεκτρισμού. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁽²¹⁾, κάθε κρατική ενίσχυση που ενισχύει τη θέση μίας επιχείρησης σε σχέση με άλλες ανταγωνιστικές επιχειρήσεις στις διακοινοτικές συναλλαγές προκαλεί νόθευση του ανταγωνισμού.
- (72) Έτσι, η απεριόριστη κρατική εγγύηση υπέρ της EDF δημιουργεί ένα πλεονέκτημα, το οποίο ενισχύει αναπόφευκτα τη θέση της σε σχέση με εκείνη των ανταγωνιστών της. Επομένως, προκαλείται νόθευση του ανταγωνισμού, υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.

2. Η μεταρρύθμιση του καθεστώτος των συντάξεων στον τομέα των ΕΗΑ

α) Επιλεκτικό πλεονέκτημα και νόθευση του ανταγωνισμού

- (73) Η υπαγωγή του καθεστώτος συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ στα καθεστώτα του κοινού δικαίου δεν συνιστά πλεονέκτημα, εφόσον η δυνατότητα της υπαγωγής αυτής παρέχεται σε κάθε ειδικό καθεστώς συντάξεων και οι οικονομικοί όροι, οι όροι αξιολόγησης και τα χρονοδιαγράμματα είναι οικονομικά ουδέτερα για τα καθεστώτα υποδοχής και το κράτος.
- (74) Στην προκειμένη περίπτωση, οι τεχνικοί όροι της υπαγωγής πρέπει να καθορισθούν στο πλαίσιο των τρεχουσών διαπραγματεύσεων μεταξύ του κλάδου και των καθεστώτων υποδοχής. Οι γαλλικές αρχές δεσμεύθηκαν, ωστόσο, επίσημα με επιστολή της 11ης Δεκεμβρίου 2003 «να διασφαλίσουν ότι οι συμβάσεις που θα συναφθούν μεταξύ του κλάδου των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου και των καθεστώτων του κοινού δικαίου (καθεστώτα υποδοχής), καθώς και κάθε μέτρο που θα ληφθεί σχετικά, θα είναι οικονομικά ουδέτερες για όλα τα μέρη και το κράτος».
- (75) Η Επιτροπή εκτιμά ότι, εφόσον η δέσμευση αυτή τηρηθεί πραγματικά, η υπαγωγή του καθεστώτος συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ στα καθεστώτα του κοινού δικαίου δεν συνιστά πλεονέκτημα. Σε αντίθετη περίπτωση, η διεργασία πρέπει να εξετασθεί εκ νέου. Η Επιτροπή υπογραμμίζει στο σημείο αυτό ότι οι γαλλικές αρχές πρέπει να κοινοποιήσουν την πράξη στην Επιτροπή επίσημα, εάν οι οριστικοί όροι δεν συμμορφώνονται προς την προαναφερθείσα αρχή της οικονομικής ουδετερότητας.
- (76) Υπό το πρίσμα της προαναφερθείσας δέσμευσης των γαλλικών αρχών, η Επιτροπή θεωρεί ότι η υπαγωγή του καθεστώτος συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ στα καθεστώτα του κοινού δικαίου δεν περιέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, εφόσον η εν λόγω υπαγωγή είναι οικονομικά ουδέτερη για τις επιχειρήσεις, τα καθεστώτα υποδοχής και το κράτος.

- (77) Αντιθέτως, η κοινοποιηθείσα μεταρρύθμιση απαλλάσσει τις επιχειρήσεις του κλάδου του ηλεκτρισμού και του αερίου από την καταβολή μέρους των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων που αντιστοιχούν στα δικαιώματα που είναι ήδη κερημένα κατά τη χρονική στιγμή της μεταρρύθμισης για τους εργαζόμενους που απασχολούνται στους τομείς της μεταφοράς και της διανομής ηλεκτρισμού και αερίου. Πράγματι, τα δικαιώματα αυτά θα χρηματοδοτηθούν από την προαναφερθείσα τιμολογιακή συνεισφορά. Με τον τρόπο αυτό, οι ΕΗΑ απαλλάσσονται από την καταβολή μέρους των παρελθόντων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, γεγονός που συνιστά πλεονέκτημα για τον κλάδο των ΕΗΑ.

- (78) Έτσι, ο τομέας του ηλεκτρισμού και του αερίου επωφελείται ενός πλεονεκτήματος που δεν έχει χορηγηθεί σε κανέναν άλλο τομέα της γαλλικής οικονομίας, και ειδικότερα στους άμεσα ανταγωνιστικούς τομείς (όπως οι τομείς του πετρελαίου και του άνθρακα). Επομένως, στην περίπτωση αυτή πρόκειται για τομεακό επιλεκτικό πλεονέκτημα.

- (79) Ο γαλλικός τομέας του ηλεκτρισμού και του αερίου ανταγωνίζεται τους αντίστοιχους τομείς των λοιπών κρατών μελών. Κάθε κρατική ενίσχυση που ενισχύει τη θέση ενός τομέα σε σχέση με τους ανταγωνιστικούς τομείς στις διακοινοτικές συναλλαγές προκαλεί νόθευση του ανταγωνισμού. Η μη καταβολή από τις επιχειρήσεις του κλάδου μέρους των παρελθουσών συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων συνιστά πλεονέκτημα για τον γαλλικό τομέα των ΕΗΑ, το οποίο ενισχύει αναπόφευκτα τη θέση του σε σχέση με εκείνη των ανταγωνιστικών τομέων των λοιπών κρατών μελών. Επομένως, το πλεονέκτημα αυτό προκαλεί νόθευση του ανταγωνισμού, υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.

- (80) Η κρατική εγγύηση που έχει χορηγηθεί υπέρ του εθνικού ταμείου των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου και αφορά την καταβολή των συντάξεων που αντιστοιχούν στο σύνολο των παρελθόντων ειδικών δικαιωμάτων συνιστά εγγύηση ύστατης λύσης, η οποία χορηγείται στο σύστημα συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ και όχι στις επιχειρήσεις. Επομένως, από την κρατική εγγύηση επωφελείται ένας οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης, ο οποίος λειτουργεί βάσει της διανεμητικής αρχής και χρηματοδοτείται από υποχρεωτικές εισφορές. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου⁽²²⁾, ο οργανισμός αυτός δεν ασκεί οικονομική δραστηριότητα, υπό την έννοια που αποδίδει στον όρο η Συνθήκη. Επομένως, η εγγύηση που απολαμβάνει δεν συνιστά πλεονέκτημα, υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.

β) Κρατικοί πόροι

- (81) Στη μεταρρύθμιση του συστήματος συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ, που κοινοποίησαν οι γαλλικές αρχές, εμπλέκονται κρατικοί πόροι.

⁽²¹⁾ Αποφάσεις του Δικαστηρίου Philip Morris, 17 Σεπτεμβρίου 1980, υπόθεση 730/79, Συλλογή σ. 2671 και Γαλλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, 11 Νοεμβρίου 1987, υπόθεση 259/85, Συλλογή σ. 4393.

⁽²²⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Φεβρουαρίου 1993, Roucet και Pistre, C-159/91 και C-160/91, Συλλογή σ. I-637.

- (82) Το κόστος των υποχρεώσεων που αντιστοιχούν στα ειδικά συνταξιοδοτικά δικαιώματα που είναι ήδη κερτημένα κατά την ημερομηνία της μεταρρύθμισης για τους εργαζόμενους που απασχολούνται στους τομείς της μεταφοράς και της διανομής ηλεκτρισμού ή αερίου θα μεταφερθεί στο Εθνικό ταμείο των ΕΗΑ και θα χρηματοδοτηθεί από την τιμολογιακή συνεισφορά που θέσπισαν οι γαλλικές αρχές. Το γενεσιουργό αίτιο αυτής της τιμολογιακής συνεισφοράς είναι η ύπαρξη σύνδεσης σε ένα δίκτυο μεταφοράς ή διανομής ηλεκτρισμού ή αερίου.
- (83) Η καταβολή της συνεισφοράς αυτής είναι υποχρεωτική. Η εισφορά θεσπίζεται διά νόμου, ο οποίος καθορίζει το γενεσιουργό αίτιό της, τους όρους εισπραξής της καθώς και τον τρόπο διάθεσής της. Οι διάφοροι συντελεστές της συνεισφοράς καθορίζονται με κοινή απόφαση των αρμόδιων για τον προϋπολογισμό και την ενέργεια υπουργών, κατόπιν γνωμοδότησης της ρυθμιστικής επιτροπής ενέργειας. Στην προκειμένη περίπτωση, μολονότι το κράτος δεν παρεμβαίνει άμεσα στη διαχείριση της συνεισφοράς, αφού αυτή εισπράττεται από τις επιχειρήσεις που τιμολογούν την παροχή της μεταφοράς του ηλεκτρισμού ή του αερίου και καταβάλλεται άμεσα στο νέο ταμείο συντάξεων του κλάδου, καθορίζει ωστόσο τους όρους εισπραξής της και τον τρόπο διάθεσής της. Για τους λόγους αυτούς, οι πόροι που εισπράττονται μέσω της τιμολογιακής συνεισφοράς συνιστούν κρατικούς πόρους.
- 3. Η μη καταβολή από την EDF, το 1997, του φόρου εταιρειών σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG**
- α) *Επιλεκτικό πλεονέκτημα και νόθευση του ανταγωνισμού*
- (84) Καθώς ο νόμος αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997 ορίζει ότι η EDF θεωρείται κύριος του RAG από το 1956, πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον ο εν λόγω νόμος συνεπάγεται μεταβίβαση της κυριότητας του RAG.
- (85) Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέσχον οι γαλλικές αρχές, η EDF μπορεί εύλογα να θεωρηθεί κύριος του RAG από την πρώτη συγγραφή υποχρεώσεων του 1956. Το συμπέρασμα αυτό ερείδεται στα ακόλουθα στοιχεία: τα χαρακτηριστικά των διαφόρων τύπων συμβάσεων εκχώρησης του γαλλικού δικαίου, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αρχικής σύμβασης εκχώρησης στην EDF, που δεν περιλάμβανε ρητή ρήτρα επανεκχώρησης, η διαδικασία απόκτησης των οικείων στοιχείων του ενεργητικού, για τα οποία η EDF κατέβαλε ένα τέλος παρόμοιο με αποζημίωση απαλλοτρίωσης, και οι όροι χρηματοδότησης της συντήρησης και της ανάπτυξης του RAG με έξοδα της EDF. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι η «διασάφηση» όσον αφορά την κυριότητα του RAG, που πραγματοποιήθηκε με τον νόμο αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997, δεν περιλαμβάνει αφ' εαυτή στοιχεία κρατικής ενίσχυσης.
- (86) Πρέπει πλέον να εξετασθεί κατά πόσον ο νόμος αριθ. 97-1026 αξιοποίησε όλες τις φορολογικές συνέπειες της «διασάφησης» αυτής, και, σε αντίθετη περίπτωση, κατά πόσον υπήρξε ενδεχομένως φορολογικό πλεονέκτημα για την EDF.
- (87) Στο διάστημα 1987-1996, η EDF δημιούργησε προβλέψεις με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG. Μετά το νόμο του 1997, που αναγνώριζε την EDF ως κύριο του RAG από το 1956, οι εν λόγω προβλέψεις κατέστησαν άνευ αντικειμένου και, ως εκ τούτου, ταξινομήθηκαν σε άλλες θέσεις του ισολογισμού.
- (88) Από την επιστολή του υπουργού Οικονομίας, στην οποία καθορίζονται οι φορολογικές συνέπειες της αναδιάρθρωσης του ισολογισμού της EDF, προκύπτει ότι οι γαλλικές αρχές υπέβαλαν τις μη χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις για την ανανέωση του RAG σε φόρο εταιρειών με συντελεστή 41,66 % (συντελεστής που ίσχυε το 1997).
- (89) Αντίθετα, σύμφωνα με το άρθρο 4 του νόμου αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997, μέρος από τις προβλέψεις αυτές, τα δικαιώματα του εκχωρούντος, που αντιστοιχούσαν σε πράξεις ανανέωσης που είχαν ήδη εκτελεσθεί, ταξινομήθηκε ως χορήγηση κεφαλαίων ύψους 14,119 δισεκατ. FRF, χωρίς να υποβληθεί σε φόρο εταιρειών. Οι γαλλικές αρχές αναγνωρίζουν τον παράνομο χαρακτήρα της πράξης αυτής. Σε σημείωμα της γενικής διεύθυνσης προσόδων της 9ης Απριλίου 2002 προς την Επιτροπή, οι γαλλικές αρχές αναφέρουν ότι «τα δικαιώματα του εκχωρούντος που συνδέονται με το RAG αποτελούν αχρεώστητη οφειλή, η οποία με την ενσωμάτωσή της στο κεφάλαιο απαλλάχθηκε από φόρο με αδικαιολόγητο τρόπο» και ότι «το απόθεμα αυτό έπρεπε, πριν από την ενσωμάτωσή του στο κεφάλαιο, να μεταφερθεί από το παθητικό του οργανισμού, όπου είχε εγγραφεί εσφαλμένα, σε έναν λογαριασμό καθαρής θέσης, με αποτέλεσμα τη θετική μεταβολή του καθαρού φορολογητέου ενεργητικού κατ' εφαρμογή του άρθρου 38-2» του γενικού φορολογικού κώδικα. Οι γαλλικές αρχές διαπιστώνουν ότι «το φορολογικό πλεονέκτημα που αποκτήθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο [το 1997 από την EDF] μπορεί να εκτιμηθεί σε 5,88 δισεκατ. φράγκα (14,119 × 41,66 %)\», δηλαδή 888,89 εκατ. ευρώ⁽²³⁾.
- (90) Η Επιτροπή παρατηρεί αφενός ότι, σύμφωνα με τη γνωμοδότηση του εθνικού συμβουλίου λογιστικής, οι διορθώσεις σφαλμάτων πρέπει να καταχωρίζονται λογιστικά στο αποτέλεσμα της χρήσης εκείνης κατά την οποία διαπιστώθηκαν. Αφετέρου, εάν οι μη χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για ποσό ύψους 38,5 δισεκατ. FRF υποβλήθηκαν σε φόρο εταιρειών με συντελεστή 41,66 % το 1997, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν υπάρχει κανένας αντικειμενικός λόγος μη φορολόγησης με τον ίδιο συντελεστή του υπόλοιπου μέρους των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή.

⁽²³⁾ Μετατροπή βάσει της συναλλαγματικής ισοτιμίας γαλλικού φράγκου-ευρώ της 22ας Δεκεμβρίου 1997.

- (91) Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα δικαιώματα του εκχωρούντος έπρεπε να είχαν φορολογηθεί ταυτόχρονα και με τον ίδιο συντελεστή όπως και οι λοιπές προβλέψεις που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή. Αυτό σημαίνει ότι το ποσό των 14,119 δισεκατ. FRF των δικαιωμάτων του εκχωρούντος έπρεπε να είχε προστεθεί στα 38,5 δισεκατ. FRF των μη χρησιμοποιηθεισών προβλέψεων και να φορολογηθεί με τον συντελεστή του 41,66% που εφάρμοσαν οι γαλλικές αρχές στην αναδιάρθρωση του ισολογισμού της EDF. Αποφεύγοντας την καταβολή του συνολικού φόρου εταιρειών που οφειλόταν κατά την αναδιάρθρωση του ισολογισμού της, η EDF εξοικονόμησε 888,89 εκατ. ευρώ.
- (92) Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ενίσχυση καταβλήθηκε πράγματι το 1997, καθώς το ποσό των 14,119 δισεκατ. FRF αποτελούσε την εποχή εκείνη οφειλή έναντι του κράτους, καταχωρισμένη στον ισολογισμό ως δικαιώματα του εκχωρούντος, από την οποία το κράτος παρατήρησε δυνάμει του νόμου αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997.
- (93) Οι γαλλικές αρχές ισχυρίζονται ότι, ακόμη και ελλείψει δημιουργίας προβλέψεων για την ανανέωση του RAG, η EDF δεν ήταν σε θέση να καταβάλει φόρο εταιρειών από το 1987 έως το 1996 λόγω της μεταφοράς ελλειμμάτων. Η Επιτροπή δεν θεωρεί βάσιμο το επιχειρήμα αυτό, καθώς το φορολογικό πλεονέκτημα χρονολογείται από το 1997, και όχι από προηγούμενα έτη. Εξάλλου, η Επιτροπή σημειώνει ότι, ελλείψει αυτών των προβλέψεων, οι ελλειμματικές δημοσιονομικές μεταφορές θα είχαν εξαφανισθεί σταδιακά από το 1987 έως το 1996 και ότι επομένως το 1997 το ποσό του οφειλόμενου από την EDF φόρου θα ήταν σημαντικά υψηλότερο.
- (94) Οι γαλλικές αρχές εκτιμούν επίσης ότι, εάν η δημιουργία προβλέψεων για την ανανέωση του RAG αποτέλεσε πλεονέκτημα, αυτό πρέπει να θεωρείται ότι ακυρώθηκε λόγω της αύξησης του φόρου εταιρειών που καταβλήθηκε το 1997. Η Επιτροπή απορρίπτει το επιχειρήμα αυτό. Όπως μόλις αναφέρθηκε, και όπως αναφέρουν οι ίδιες οι γαλλικές αρχές στο σημείωμα της 9ης Απριλίου 2002, μολονότι οι μη χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις για την ανανέωση φορολογήθηκαν κανονικά, τα δικαιώματα του εκχωρούντος αναταξινόμηθηκαν ως χορηγήσεις κεφαλαίων χωρίς να υποβληθούν σε φόρο εταιρειών. Επομένως, ο φόρος που κατέβαλε η EDF το 1997 είναι χαμηλότερος από τον κανονικά οφειλόμενο.
- (95) Οι γαλλικές αρχές ισχυρίζονται εξάλλου ότι η λογιστική μεταρρύθμιση του 1997 ισοδυναμεί με συμπληρωματική χορήγηση κεφαλαίων, το ύψος των οποίων ισούται με τη μερική φοροαπαλλαγή. Επομένως, από την πλευρά τους, πρόκειται για επένδυση και όχι για ενίσχυση. Ισχυρίζονται επίσης ότι κατά το διάστημα 1987-1996, η EDF κατέβαλε συνολικά στο κράτος ποσό υψηλότερο από τον φόρο εταιρειών που θα είχε καταβάλει μία εταιρεία του κοινού εμπορικού δικαίου, η οποία δεν θα είχε δημιουργήσει προβλέψεις για ανανέωση του RAG και θα είχε καταβάλει στους μετόχους της μέρισμα ίσο με 37,5% του καθαρού αποτελέσματος μετά τους φόρους.
- (96) Η Επιτροπή αναγκάζεται να απορρίψει τα επιχειρήματα αυτά υπενθυμίζοντας ότι η αρχή του ιδιωτικού επενδυτή ισχύει μόνον στο πλαίσιο της άσκησης οικονομικών δραστηριοτήτων και όχι στο πλαίσιο της άσκησης ρυθμιστικών εξουσιών. Μία δημόσια αρχή δεν μπορεί να επικαλείται το επιχειρήμα των τυχόν οικονομικών οφελών που θα μπορούσε να αποκομίσει ως κύριος μίας επιχείρησης για να αιτιολογήσει τη χορήγηση μίας ενίσχυσης κατά διακριτικό τρόπο μέσω των προνομίων που διαθέτει ως δημοσιονομική αρχή έναντι της ίδιας επιχείρησης.
- (97) Πράγματι, μολονότι ένα κράτος μέλος μπορεί, εκτός από την άσκηση των καθηκόντων του ως δημόσιας εξουσίας, να ενεργεί και ως μέτοχος, δεν μπορεί ωστόσο να συγχέει τα καθήκοντα του κράτους που ασκεί δημόσια εξουσία και εκείνα του κράτους-μετόχου. Εάν επιτρεπόταν στα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν τα προνόμια τους άσκησης δημόσιας εξουσίας για την εξυπηρέτηση των επενδύσεών τους σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε απελευθερωμένες αγορές, οι κοινοτικοί κανόνες σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις θα έχαναν πλήρως τη σημασία τους. Εξάλλου, μολονότι, δυνάμει του άρθρου 295, η Συνθήκη τηρεί ουδέτερη στάση απέναντι στην κυριότητα του κεφαλαίου, αυτό δεν σημαίνει ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις πρέπει να υπόκεινται στους ίδιους κανόνες που ισχύουν για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Δεν θα υπήρχε, όμως, ίση μεταχείριση δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων, εάν το κράτος χρησιμοποιούσε προς όφελος των επιχειρήσεων στις οποίες είναι μέτοχος τα προνόμια του άσκησης δημόσιας εξουσίας.
- (98) Οι γαλλικές αρχές ισχυρίζονται ότι ο συντελεστής φόρου εταιρειών που έπρεπε να είχε εφαρμοσθεί στην αναδιάρθρωση του ισολογισμού της EDF είναι αυτός του 1996 και όχι εκείνος του 1997. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η Επιτροπή παρατηρεί αφενός ότι το εθνικό συμβούλιο λογιστικής θεωρεί ότι τα λογιστικά σφάλματα πρέπει να διορθώνονται στη διάρκεια της λογιστικής χρήσης κατά την οποία διαπιστώθηκαν. Καθώς οι προβλέψεις για την ανανέωση του RAG κατέστησαν άνευ αντικειμένου μετά την ψήφιση του νόμου αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997, έπρεπε να είχαν αναταξινόμηθεί στη διάρκεια της λογιστικής χρήσης του 1997, και επομένως να φορολογηθούν με τον συντελεστή φόρου εταιρειών που ίσχυε στη διάρκεια της χρήσης αυτής. Αφετέρου, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ίδιες οι γαλλικές αρχές εφάρμοσαν τον συντελεστή φόρου εταιρειών που ίσχυε το 1997 στο μέρος των προβλέψεων που φορολογήθηκε.
- (99) Η μη καταβολή από την EDF, το 1997, φόρων ύψους 888,89 εκατ. ευρώ συνιστά, επομένως, πλεονέκτημα για τον όμιλο. Η EDF μπόρεσε να χρησιμοποιήσει το ποσό που αντιστοιχούσε στους μη καταβληθέντες φόρους για την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της χωρίς να καταφύγει σε εξωτερικό δανεισμό. Το πλεονέκτημα είναι αναπόφευκτα επιλεκτικό, καθώς η μη καταβολή φόρου εταιρειών σε μέρος αυτών των προβλέψεων συνιστά εξαίρεση από τη φορολογική μεταχείριση που ισχύει κανονικά για μία τέτοια πράξη. Το γεγονός ότι το πλεονέκτημα παραχωρήθηκε στην EDF με ειδική νομοθετική πράξη, το νόμο αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997, επιβεβαιώνει το μοναδικό και υπερβολικό χαρακτήρα του.

(100) Όπως και η απεριόριστη κρατική ενίσχυση της οποίας επωφελείται η EDF, έτσι και το πλεονέκτημα αυτό ενισχύει αναπόφευκτα τη θέση της σε σχέση με εκείνη των ανταγωνιστών της. Επομένως, προκαλεί νόθευση του ανταγωνισμού, υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.

β) Κρατικοί πόροι

(101) Η έννοια της ενίσχυσης δεν περιλαμβάνει μόνον τις θετικές παροχές, όπως τις επιδοτήσεις, αλλά και κάθε παρέμβαση των δημόσιων αρχών που μειώνει τα συνήθη βάρη του προϋπολογισμού μίας επιχείρησης και έχει συνέπειες ταυτόσημες με εκείνες των επιδοτήσεων⁽²⁴⁾. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία⁽²⁵⁾, η μη εισπραχθεί από το κράτος ενός φόρου που έπρεπε να εισπραχθεί ισοδυναμεί με κατανάλωση ενός κρατικού πόρου.

(102) Αυτή η μη εισπραχθεί του συνολικού οφειλόμενου φόρου εταιρειών για τη χρήση του 1997 απορρέει άμεσα από μία κρατική νομοθετική πράξη, το νόμο αριθ. 97-1026 της 10ης Νοεμβρίου 1997.

(103) Έτσι, το 1997, η EDF επωφελήθηκε κρατικής ενίσχυσης ύψους 888,89 εκατ. ευρώ υπό τη μορφή φορολογικού πλεονεκτήματος.

4. Επηρεασμός των συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών

(104) Από τη σύστασή της το 1946 και έως την έναρξη ισχύος της οδηγίας 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας⁽²⁶⁾, η EDF απολάμβανε στη γαλλική αγορά καθεστώς μονοπωλίου με αποκλειστικά δικαιώματα μεταφοράς, διανομής καθώς και εισαγωγής και εξαγωγής ηλεκτρισμού. Ωστόσο, η EDF ανταγωνιζόταν ήδη τους παραγωγούς ηλεκτρισμού των λοιπών κρατών μελών πριν ακόμη τεθεί σε ισχύ η οδηγία 96/92/ΕΚ. Επιπλέον, υπήρχε ελεύθερος ανταγωνισμός στις παρεπόμενες αγορές στις οποίες η EDF είχε ήδη διαφοροποιήσει τις δραστηριότητές της πέραν των αποκλειστικών δικαιωμάτων της (τόσο από γεωγραφική όσο και από τομεακή άποψη). Επομένως, οι συναλλαγές επηρεάζονταν πολύ πριν από την απελευθέρωση που προβλέπει η οδηγία 96/92/ΕΚ.

(105) Ο ηλεκτρισμός αποτελούσε αντικείμενο σημαντικών και διογκούμενων συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών, στις οποίες η EDF συμμετείχε ενεργά. Οι συναλλαγές αυτές, οι οποίες ενισχύθηκαν μετά την έγκριση της οδηγίας 90/547/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1990, για τη διαμετακόμιση ηλεκτρικής ενέργειας μέσω

των μεγάλων δικτύων⁽²⁷⁾, πραγματοποιούνταν βάσει εμπορικών συμφωνιών μεταξύ των διαφόρων φορέων εκμετάλλευσης των δικτύων ηλεκτρισμού υψηλής τάσης στα κράτη μέλη. Στις ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ, οι εισαγωγές ηλεκτρισμού αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό ανώτερο του 7% μεταξύ 1980 και 1990. Από το 1981 έως το 1989, το πλεόνασμα του εμπορικού ισοζυγίου ηλεκτρισμού της EDF εννεαπλασιάστηκε, με καθαρές εξαγωγές ύψους 42 TWh, που αντιπροσώπευαν 10% της συνολικής παραγωγής της. Το 1985, η EDF εξήγαγε ήδη 19 TWh προς τα λοιπά κράτη μέλη.

(106) Στην ετήσια έκθεσή της για το 1997, η EDF αναφέρει ότι κατατάσσεται «μεταξύ των κορυφαίων διεθνών φορέων εκμετάλλευσης στον τομέα του ηλεκτρισμού, με ανειλημμένες υποχρεώσεις εκτός Γαλλίας που υπερβαίνουν τα 13 δισεκατ. FRF, ένα πάρκο παραγωγής του οποίου η εγκατεστημένη ισχύς αντιπροσωπεύει σχεδόν 11% αυτής του πάρκου της Γαλλίας και περισσότερους από 8 εκατ. πελάτες». Στην έκθεση τονίζεται επίσης ότι το 1997, η EDF «πολλαπλασίασε και ενίσχυσε τις επενδύσεις της στην Ευρώπη επεκτείνοντας την παρουσία της στην Αυστρία και την Πολωνία» και ότι «εξήγαγε περισσότερες από 70 TWh στην Ευρώπη».

(107) Η σύμβαση έργου 1997 — 2000, που υπογράφηκε στις 8 Απριλίου 1997 μεταξύ του κράτους και της EDF, προβλέπει ότι η EDF θα διαθέσει περίπου 14 δισεκατ. FRF σε διεθνείς επενδύσεις και ότι οι περιφέρειες της Ευρώπης περιλαμβάνονται στις προτεραιότητές της. Μεταξύ 2000 και 2002, η EDF απέκτησε ένα τρίτο του κεφαλαίου της γερμανικής επιχείρησης EnBW, αύξησε τις ικανότητες παραγωγής και διανομής της βρετανικής θυγατρικής της London Electricity, ανέλαβε άμεσα τον έλεγχο της ιταλικής επιχείρησης Fenice και σύναψε εταιρική σχέση με τη Fiat για την αγορά της Montedison (που έγινε Edison). Η EDF κατέχει επομένως σημαντική θέση στις συναλλαγές ηλεκτρισμού μεταξύ των κρατών μελών. Το 2001, οι εξαγωγές ηλεκτρισμού της EDF ανήλθαν στην τιμή-ρεκόρ των 83,9 TWh, συνεισφέροντας 2 300 εκατ. ευρώ στις ετήσιες πωλήσεις.

(108) Επί του παρόντος, η αγορά ηλεκτρισμού στη Γαλλία είναι ανοικτή σε ποσοστό 34,5%, το δε κατώτερο όριο επιλεξιμότητας των καταναλωτών ορίζεται σε 7 GWh. Αυτή η απελευθερωμένη αγορά αποτελείται από περίπου 3 100 σημεία παροχής, που αντιπροσωπεύουν ζήτηση μεγαλύτερη των 150 TWh. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις, το μερίδιο των ανταγωνιστών της EDF στην αγορά αυτή ανέρχεται σε 18,5%. Στη γαλλική αγορά είναι παρόντες 31 ευρωπαϊκοί φορείς παροχής ηλεκτρισμού, οι δε εισαγωγές ηλεκτρισμού στη Γαλλία αντιπροσώπευαν περίπου 26 TWh το 2001. Επιπλέον, όσον αφορά την παραγωγή ηλεκτρισμού στη Γαλλία, η EDF ανταγωνίζεται πλέον την Compagnie Nationale du Rhône, θυγατρική της Electabel, και τη Société Nationale d'Electricité et de Thermique, τμήμα του κεφαλαίου της οποίας ανήκει στην ισπανική εταιρεία Endesa. Επομένως, η EDF ανταγωνίζεται και άλλους φορείς εκμετάλλευσης στη γαλλική αγορά.

⁽²⁴⁾ Αποφάσεις του Δικαστηρίου Gezellenlijke Steenkolenmijnen κατά Ανωτάτης Αρχής, 23 Φεβρουαρίου 1961, υπόθεση 30/59, Συλλογή σ. 3· Banco de Crédito Industrial, 15 Μαρτίου 1994, υπόθεση C-387/92, Συλλογή σ. I-877· SFEI, 11 Ιουλίου 1996, υπόθεση C-39/94, σ. I-3547· Γαλλία κατά Επιτροπής, 26 Σεπτεμβρίου 1996, υπόθεση C-241/94, Συλλογή σ. I-4551· απόφαση του Πρωτοδικείου FFSA κατά Επιτροπής, 20 Φεβρουαρίου 1997, υπόθεση T-106/95, Συλλογή σ. I-911.

⁽²⁵⁾ Βλέπε ειδικότερα απόφαση του Πρωτοδικείου Ladbroke κατά Επιτροπής, της 27ης Ιανουαρίου 1998, υπόθεση T-67/94, Συλλογή σ. II-1, παράγραφος 109.

⁽²⁶⁾ ΕΕ L 27 της 30.1.1997, σ. 20.

⁽²⁷⁾ ΕΕ L 313 της 13.11.1990, σ. 30· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την πράξη προσχώρησης του 2003.

- (109) Πριν ακόμη από την έναρξη ισχύος της οδηγίας 96/92/EK το Φεβρουάριο του 1999, ορισμένα κράτη μέλη είχαν ήδη λάβει μονομερώς μέτρα με στόχο το άνοιγμα των δικών τους αγορών ηλεκτρισμού. Ειδικότερα, το Ηνωμένο Βασίλειο άνοιξε την αγορά του σε ποσοστό 100 % για τους μεγάλους βιομηχανικούς πελάτες το 1990. Η Σουηδία άνοιξε τη δική της αγορά σε ποσοστό 100 % το 1996, η Φινλανδία άρχισε να ανοίγει την αγορά της το 1995 και έφθασε το 100 % το 1997, η Γερμανία άνοιξε την αγορά της σε ποσοστό 100 % το 1998 και οι Κάτω Χώρες άνοιξαν πλήρως την αγορά τους για τους βιομηχανικούς πελάτες το 1998. Υπό τις συνθήκες αυτές, πριν ακόμη από την καθορισμένη στην οδηγία ημερομηνία για το άνοιγμα στον ανταγωνισμό, οι κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνταν σε επιχειρήσεις που απολάμβαναν μονοπωλιακό καθεστώς σε ένα κράτος μέλος που συμμετείχε ενεργά σε διακοινοτικές συναλλαγές, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της EDF, προκαλούσαν νόθευση του ανταγωνισμού στην αγορά του ηλεκτρισμού, υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.
- (110) Η EDF συμμετείχε και εξακολουθεί να συμμετέχει στον ανταγωνισμό τόσο στη Γαλλία όσο και στα λοιπά κράτη μέλη σε τομείς άλλους από εκείνους της κύριας δραστηριότητάς της (παραγωγή και διανομή ηλεκτρισμού), καθώς διαφοροποίησε τις δραστηριότητές της στις αγορές υπηρεσιών που συνδέονται με την ενέργεια και είναι πλήρως απελευθερωμένες. Το 1997, η SDS, θυγατρική που ανήκει κατά 100 % στην EDF, συγκέντρωσε τις δραστηριότητες που συνδέονται με την παροχή υπηρεσιών σε ιδιώτες πελάτες, επιχειρήσεις και τοπικές αρχές. Η SDS ασκούσε δραστηριότητες στους τομείς της επεξεργασίας των αποβλήτων, του φωτισμού των δρόμων και της παροχής άλλων υπηρεσιών που συνδέονται με την ενέργεια, με συνεισφορά στις πωλήσεις που ισοδυναμούσε με 685 εκατ. ευρώ το 1998 έναντι 650 εκατ. ευρώ το 1997. Το 2000, η EDF σύναψε εταιρική σχέση με τη Veolia Environnement μέσω της εταιρείας Dalkia, κορυφαίας ευρωπαϊκής επιχείρησης παροχής ενεργειακών υπηρεσιών σε επιχειρήσεις και αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης. Παρέχει υπηρεσίες ενεργειακής μηχανικής και ενεργειακής συντήρησης, διαχειρίζεται θερμικές εγκαταστάσεις και τεχνικές υπηρεσίες που συνδέονται με τη λειτουργία των κτιρίων και αναλαμβάνει την εκμετάλλευση δικτύων θέρμανσης, συμπαραγωγής, εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας και βιομηχανικών αερίων.
- (111) Η EDF ανέπτυξε επίσης δραστηριότητες στην αγορά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Το 1997, η κοινοπραξία CHART, θυγατρική που ανήκει κατά 100 % στην EDF, επικέντρωσε τις δραστηριότητές της στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η γεωθερμική και η αιολική ενέργεια. Η συνεισφορά της στον ενοποιημένο κύκλο εργασιών ανερχόταν το 1997 σε 70 εκατ. ευρώ.
- (112) Τέλος, ως εταιρεία παραγωγής και διανομής ηλεκτρισμού, η EDF ανταγωνιζόταν και ανταγωνίζεται ακόμη τους φορείς παροχής άλλων υποκατάστατων μορφών ενέργειας, όπως ο άνθρακας, το πετρέλαιο και το αέριο, τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στις διεθνείς αγορές. Στη Γαλλία, λόγω χάρη, η EDF δρομολόγησε με επιτυχία μία εκστρατεία για την ενθάρρυνση της χρήσης του ηλεκτρισμού για σκοπούς θέρμανσης. Έτσι, αύξησε το μερίδιο αγοράς της σε σχέση με τους ανταγωνιστές της που προμηθεύουν υποκατάστατες μορφές ενέργειας, όπως πετρέλαιο ή αέριο. Στον τομέα του χάλυβα, οι ηλεκτρικοί κλιβάνοι ανταγωνίζονται τους κλιβάνους αερίου και πετρελαίου.
- (113) Όσον αφορά τον επηρεασμό των συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών στον τομέα του αερίου, αξίζει να σημειωθεί ότι, καθώς η Γαλλία διαθέτει περιορισμένα αποθέματα αερίου, το αέριο αποτελούσε ανέκαθεν, σε μεγάλο βαθμό, προϊόν εισαγωγής. Η αγορά του αερίου αποτέλεσε επίσης αντικείμενο οδηγίας απελευθέρωσης, και ειδικότερα της οδηγίας 98/30/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου, που εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1998 και έπρεπε να μεταφερθεί σε κάθε κράτος μέλος έως τον Αύγουστο του 2000. Τα κράτη μέλη έπρεπε να καθορίσουν τους επιλέξιμους πελάτες που θα είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν τον προμηθευτή τους. Ο καθορισμός των επιλέξιμων πελατών έπρεπε να έχει ως αποτέλεσμα το άμεσο άνοιγμα της αγοράς του αερίου σε ποσοστό τουλάχιστον 20 % της ετήσιας εθνικής κατανάλωσης αερίου, και σε ποσοστό 28 % το 2003.
- (114) Σε έκθεση της γαλλικής Γερουσίας⁽²⁸⁾ αναφέρεται ότι, σύμφωνα με κυβερνητικές πληροφορίες, η κατανάλωση των επιλέξιμων πελατών που άλλαξαν προμηθευτή αντιπροσώπευε στην αρχή του 2002 περίπου 25 % της συνολικής κατανάλωσης των επιλέξιμων πελατών και 5 % του συνόλου της αγοράς, και ότι στη γαλλική αγορά είχαν κάνει την εμφάνισή τους τέσσερις νέοι φορείς εκμετάλλευσης.
- (115) Επομένως, φαίνεται ότι το 1997 η EDF ήταν ήδη καλά εγκατεστημένη σε ορισμένες αγορές άλλων κρατών μελών και ότι η ενίσχυση που προκύπτει από τη μη καταβολή από την EDF του φόρου εταιρειών σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG επηρέασε αναπόφευκτα τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.
- (116) Η απεριόριστη κρατική εγγύηση δημιούργησε επίσης για την EDF ένα πλεονέκτημα που ενισχύει αναπόφευκτα τη θέση της σε σχέση με εκείνη των ανταγωνιστών της. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων, η απεριόριστη κρατική εγγύηση επηρεάζει αναπόφευκτα τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών, υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.
- (117) Η μεταρρύθμιση του συστήματος συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ μειώνει τις υποχρεώσεις των επιχειρήσεων του τομέα και, ως εκ τούτου, αποτελεί τομειακό πλεονέκτημα. Λαμβάνοντας υπόψη την ύπαρξη ευρωπαϊκών αγορών ηλεκτρισμού και αερίου, η χορήγηση πλεονεκτημάτων από τη Γαλλία στις επιχειρήσεις του τομέα επηρέασε αναπόφευκτα τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.
- (118) Επομένως, καθώς πληρούν τα τέσσερα κριτήρια που καθορίζονται στο άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, η απεριόριστη κρατική εγγύηση που απολαμβάνει η EDF, η μη καταβολή από τις επιχειρήσεις ηλεκτρισμού και αερίου μέρους των συντάξεων του παρελθόντος, και η μη καταβολή από την EDF φόρου εταιρειών σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG συνιστούν κρατικές ενισχύσεις. Απομένει να εξετασθεί το συμβιβασμό τους ως προς τους κανόνες της συνθήκης.

⁽²⁸⁾ Έκθεση του κ. Poniatowski, η οποία εκπονήθηκε το 2002 εξ ονόματος της επιτροπής οικονομικών υποθέσεων της Γερουσίας σχετικά με το σχέδιο νόμου για τις ενεργειακές αγορές.

5. Αξιολόγηση του συμβιβασμού των υπό εξέταση κρατικών ενισχύσεων ως προς τις διατάξεις της συνθήκης

α) Η απεριόριστη κρατική ενίσχυση

(119) Η απεριόριστη κρατική ενίσχυση που απολαμβάνει η EDF συνιστά κρατική ενίσχυση που επιτρέπει στον όμιλο να προβαίνει σε δανεισμό υπό ευνοϊκότερους όρους στις διεθνείς χρηματαγορές.

(120) Το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ορίζει ότι οι ενισχύσεις που πληρούν τα κριτήρια που καθορίζει είναι καταρχήν ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά. Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 87 παράγραφος 2 της συνθήκης δεν ισχύουν στην προκειμένη περίπτωση λόγω της φύσης της ενίσχυσης, η οποία δεν προορίζεται για την επίτευξη των στόχων που απαριθμούνται στην εν λόγω παράγραφο.

(121) Το υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης δεν πληροί επίσης τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχεία α) και γ), για τις ενισχύσεις που προορίζονται για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης ορισμένων περιοχών, πόσω μάλλον καθώς πρόκειται για λειτουργική ενίσχυση. Πράγματι, η ενίσχυση δεν εξαρτάται από επενδύσεις ή από τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, όπως προβλέπεται στις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα⁽²⁹⁾.

(122) Το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης προβλέπει επίσης μία εξαίρεση για τις ενισχύσεις που προορίζονται για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων δραστηριοτήτων, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον. Στην προκειμένη περίπτωση, το υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης δεν εμπίπτει στο πεδίο της εξαίρεσης αυτής.

(123) Όσον αφορά τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχεία β) και δ) της συνθήκης, το υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης δεν προορίζεται στην προκειμένη περίπτωση για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ενδιαφέροντος ούτε για την άρση σοβαρής διαταραχής της γαλλικής οικονομίας ούτε για την προώθηση του πολιτισμού και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

(124) Επομένως, δεν πληρούνται τα κριτήρια για το συμβιβασμό των ενισχύσεων που προβλέπονται στο άρθρο 87 παράγραφος 2 και 3 της συνθήκης.

(125) Οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη κατά την εκτίμηση του καθεστώτος της EDF τους συναφείς περιορισμούς, όπως την αρχή της εξειδίκευσης και την απα-

γόρευση των ρητρών διατησίας. Πρόκειται για διατάξεις του γαλλικού διοικητικού δικαίου, οι οποίες είναι απολύτως ανεξάρτητες από το θέμα των κρατικών ενισχύσεων. Οι γαλλικές αρχές ήταν αυτές που αποφάσισαν να αναγνωρίζουν στην EDF το συγκεκριμένο καθεστώς, το οποίο απορρέει από ένα νόμο που ψηφίστηκε από το Κοινοβούλιο και, επομένως, είναι δυνατό να τροποποιηθεί ανά πάσα στιγμή με τον ίδιο τρόπο. Η Επιτροπή διαπιστώνει, ωστόσο, ότι η αρχή της εξειδίκευσης δεν εμπόδισε τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων της EDF.

(126) Σύμφωνα με το άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης, οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος υπόκεινται στους κανόνες της παρούσας συνθήκης, ιδίως στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί.

(127) Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι έχουν ανατεθεί στην EDF υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας. Για το λόγο αυτό, και δυνάμει του άρθρου 86 της συνθήκης, η EDF θα μπορούσε να λαμβάνει οικονομική αποζημίωση ή να απολαμβάνει ορισμένων εξαιρετικών προνομίων του κοινού δικαίου. Ωστόσο, τα εν λόγω οικονομικά μέτρα ή προνόμια πρέπει να είναι αναλογικά προς τα αναγκαία για την αντιστάθμιση των πρόσθετων εξόδων που δημιουργούν για την EDF οι συγκεκριμένες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας. Εν τούτοις, η κρατική εγγύηση που απολαμβάνει η EDF φαίνεται δυσανάλογο μέτρο, καθώς καλύπτει όλες τις δραστηριότητες της EDF και είναι χρονικά απεριόριστη. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι προκαλεί αθέμιτη νόθευση του ανταγωνισμού.

(128) Οι γαλλικές αρχές δεν επικαλέσθηκαν την εφαρμογή του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης, αλλά τόνισαν ότι η EDF ασκεί καθήκοντα δημόσιας υπηρεσίας. Ωστόσο, οι γαλλικές αρχές δεν ανέφεραν αναλυτικά τις συγκεκριμένες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας της EDF ούτε το κόστος τους. Επομένως, δεν είναι δυνατό να εξακριβωθεί κατά πόσον η έκταση της αναληφθείσας κρατικής δέσμευσης έναντι της EDF αντιστοιχεί στο κόστος των καθηκόντων δημόσιας υπηρεσίας. Η Επιτροπή υπενθυμίζει στο σημείο αυτό τη δυσκολία ορθής εκτίμησης της αξίας μίας γενικής εγγύησης, η οποία είναι αόριστη όσον αφορά το ύψος της και χρονικά απεριόριστη.

(129) Λαμβάνοντας υπόψη τις διαθέσιμες πληροφορίες, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν είναι δυνατή στην προκειμένη περίπτωση η εξέταση της πλήρωσης των προϋποθέσεων που αναφέρονται στην απόφαση Altmark⁽³⁰⁾ και των κριτηρίων εφαρμογής του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης.

⁽²⁹⁾ ΕΕ C 74 της 10.3.1998, σ. 9 (τροποποίηση στην ΕΕ C 258 της 9.9.2000, σ. 5).

⁽³⁰⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου, Altmark Trans GmbH και άλλοι, 24 Ιουλίου 2003, υπόθεση C-280/00, δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή.

- (130) Οι γαλλικές αρχές θεωρούν ότι η απόφαση της Επιτροπής αφαιρεί από το άρθρο 295 της συνθήκης την πρακτική σκοπιμότητά του. Προς επίρρωση των ισχυρισμών τους, αναφέρουν τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στις υποθέσεις C-367/98, C-483/99 και C-503/99 σχετικά με τις «ειδικές μετοχές» (*golden shares*). Ωστόσο, το Δικαστήριο δεν ακολούθησε στις αποφάσεις του την ερμηνεία αυτή του άρθρου 295 της συνθήκης⁽³¹⁾. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, η Κοινότητα τηρεί ουδέτερη στάση όσον αφορά το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη. Καμία διάταξη της συνθήκης δεν εμποδίζει το κράτος να είναι ιδιοκτήτης επιχειρήσεων εξ ολοκλήρου ή μερικώς. Παράλληλα, όμως, οι κανόνες του ανταγωνισμού πρέπει να εφαρμόζονται με τον ίδιο τρόπο στις ιδιωτικές και στις δημόσιες επιχειρήσεις. Πράγματι, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 295 δεν έχει ως αποτέλεσμα τα ισχύοντα εντός των κρατών μελών καθεστώτα ιδιοκτησίας να εκφεύγουν των θεμελιωδών κανόνων της συνθήκης⁽³²⁾.
- (131) Τη νομολογία αυτή επιβεβαίωσε η απόφαση West LB του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 6ης Μαρτίου 2003⁽³³⁾. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το άρθρο 295 ΕΚ περιορίζει το περιεχόμενο της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης. Η εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού στις επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως του καθεστώτος ιδιοκτησίας στο οποίο υπάγονται δεν έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζει τον τομέα προστασίας του άρθρου 295 της συνθήκης και τα κράτη μέλη να μη διαθέτουν πλέον πρακτικώς καμία ελευθερία στη διαχείριση των δημοσίων επιχειρήσεων, στη διατήρηση των μετοχών που κατέχουν στις επιχειρήσεις αυτές, ή ακόμη, στο να λαμβάνουν υπόψη άλλα κριτήρια πλην των αμιγώς κερδοσκοπικών. Πράγματι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι τα συμφέροντα στα οποία σκοπεί η επιχειρηματολογία αυτή μπορεί να εμποδίζουν την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού, λαμβάνονται υπόψη στο άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης, στο μέτρο που η διάταξη αυτή προβλέπει ότι οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος μπορούν να εκφεύγουν της εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού, εάν η εφαρμογή των κανόνων αυτών εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που έχει ανατεθεί στις επιχειρήσεις αυτές.
- (132) Στην προκειμένη περίπτωση, το γεγονός ότι το κεφάλαιο της EDF ανήκει στο κράτος δεν εξετάζεται καθόλου: πράγματι, η απεριόριστη κρατική εγγύηση δεν συνδέεται με το καθεστώς ιδιοκτησίας της EDF, αλλά με το νομικό καθεστώς της. Εάν με το καθεστώς αυτό συνδέονται αναπόσπαστα στοιχεία που προκαλούν νόθευση του ανταγωνισμού, το εν λόγω καθεστώς πρέπει να εξετασθεί με κριτήριο τους κανόνες που ισχύουν για τις κρατικές ενισχύσεις. Τα κράτη μέλη επιλέγουν ελεύθερα το νομικό καθεστώς των επιχειρήσεων, αλλά, κατά την επιλογή αυτή, οφείλουν να σέβονται τους κανόνες της συνθήκης. Υπό την έννοια αυτή, η απόφαση της Επιτροπής είναι σύμφωνη προς την αρχή της ίσης μεταχείρισης.
- (133) Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί με κανέναν τρόπο τον δημόσιο χαρακτήρα του κεφαλαίου της EDF ούτε και το καθεστώς EPIC της επιχείρησης καθεαυτό. Η Επιτροπή εξετάζει μόνον τις συνέπειες της εξαίρεσης από τη διαδικασία δικαστικής εξυγίανσης και εκκαθάρισης, καθώς και τον ρόλο του κράτους ως εγγυητή ύστατης λύσης όλων των οφειλών της EDF, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συνδέονται με τις δραστηριότητες που δεν ανήκουν στις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας της επιχείρησης.
- (134) Επομένως, η απεριόριστη κρατική εγγύηση που απολαμβάνει η EDF συνιστά κρατική ενίσχυση ασυμβίβαστη προς τους κανόνες της συνθήκης. Η Επιτροπή έχει ήδη ζητήσει την κατάργησή της με την απόφαση πρότασης κατάλληλου μέτρου που εξέδωσε τον Οκτώβριο του 2002.
- (135) Στην επιστολή της 11ης Νοεμβρίου 2003, οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή το ακόλουθο σχέδιο νομοθετικής διάταξης: «Οι εθνικές δημόσιες επιχειρήσεις Electricité de France και Gaz de France μετατρέπονται (...) σε ανώνυμη εταιρεία διεπόμενη (...) από τις διατάξεις που ισχύουν για τις εμπορικές εταιρείες». Οι γαλλικές αρχές διευκρινίζουν ότι η μετατροπή της EDF σε ανώνυμη εταιρεία θα έχει ως αποτέλεσμα να υπάγεται στο κοινό δίκαιο που ισχύει για τις επιχειρήσεις που τελούν υπό δικαστική εξυγίανση ή εκκαθάριση. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η υπαγωγή της EDF στο κοινό πτωχευτικό δίκαιο θα έχει ως αποτέλεσμα την κατάργηση της απεριόριστης κρατικής εγγύησης που απολάμβανε.
- (136) Σε επιστολή της 16ης Δεκεμβρίου 2003, η γαλλική κυβέρνηση επιβεβαίωσε ότι «θα προτείνει στο Κοινοβούλιο τις διατάξεις για τη μετατροπή της νομικής μορφής της EDF, η οποία είναι επί του παρόντος δημόσια επιχείρηση, σε μία νομική μορφή του κοινού δικαίου, ώστε να καταστεί δυνατή η εφαρμογή τους έως την 1η Ιανουαρίου 2005». Βάσει των πληροφοριών αυτών, η Επιτροπή θεωρεί ότι η απεριόριστη κρατική εγγύηση που απολαμβάνει η EDF θα καταργηθεί πραγματικά έως την 1η Ιανουαρίου 2005. Η προθεσμία αυτή κρίνεται επαρκής και εύλογη, λαμβανομένων υπόψη των αναγκαίων νομοθετικών και κανονιστικών τροποποιήσεων.
- β) *Η μεταρρύθμιση του συστήματος συντάξεων του τομέα των ΕΗΑ*
- (137) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το ισχύον σύστημα συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ συνιστά στην πραγματικότητα εμπόδιο στην είσοδο νέων επιχειρήσεων στις γαλλικές αγορές ηλεκτρισμού και αερίου. Πράγματι, σύμφωνα με τους κανόνες του συστήματος που ισχύει σήμερα για κάθε νεοεισερχόμενο φορέα, οι επιχειρήσεις δεν καταβάλλουν μία εξοφλητική συνεισφορά, αλλά συμμετέχουν κάθε χρόνο στην καταβολή των συντάξεων του συνόλου του κλάδου ανάλογα με το εργατικό κόστος τους. Επομένως, το ύψος της συνεισφοράς μίας νεοεισερχόμενης επιχείρησης δεν εξαρτάται από έναν σταθερό προκαθορισμένο συντελεστή, αλλά καθορίζεται κάθε χρόνο ανάλογα με τις ανάγκες εξισορρόπησης του συστήματος συντάξεων του κλάδου. Όμως, το επίπεδο της ισορροπίας αυτής εξαρτάται από παραμέτρους, όπως το εργατικό κόστος του κλάδου και η δημογραφική δομή του, που θεωρούνται πριν από την είσοδο της επιχείρησης στην αγορά και χωρίς κανέναν σύνδεσμο με τις δικές της συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις.

⁽³¹⁾ Αποφάσεις του Δικαστηρίου Επιτροπή κατά Πορτογαλικής Δημοκρατίας, 4 Ιουνίου 2002, υπόθεση C-367/98, Συλλογή σ. I-4731, Επιτροπή κατά Γαλλικής Δημοκρατίας, 4 Ιουνίου 2002, υπόθεση C-483/99, Συλλογή σ. I-4781, Επιτροπή κατά Βασιλείου του Βελγίου, 4 Ιουνίου 2002, υπόθεση C-503/99, Συλλογή σ. I-4809.

⁽³²⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου Επιτροπή κατά Γαλλικής Δημοκρατίας, 4 Ιουνίου 2002, υπόθεση C-483/99, Συλλογή σ. I-4781, αιτιολογική σκέψη 44. Βλέπε επίσης αποφάσεις του Δικαστηρίου Fearon, 6 Νοεμβρίου 1984, υπόθεση 182/83, Συλλογή σ. 3677· Ιταλική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, 21 Μαρτίου 1991, υπόθεση C-305/89, Συλλογή σ. I-1603· Konle, 1 Ιουνίου 1999, υπόθεση C-302/97, Συλλογή σ. I-3099.

⁽³³⁾ Απόφαση του Πρωτοδικείου, Westdeutsche Landesbank Girozentrale και Land Nordrhein-Westfalen κατά Επιτροπής, 6 Μαρτίου 2003, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-228/99 και 233/99, δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή.

- (138) Επίσης, καθώς οι κλάδοι του ηλεκτρισμού και του αερίου είναι υψηλής έντασης κεφαλαίου, είναι πιθανό κάθε νεοεισερχόμενη στην αγορά επιχείρηση να είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο ή να απευθύνει έκκληση στη δημόσια αποταμίευση. Ωστόσο, από την έναρξη ισχύος των διεθνών λογιστικών προτύπων (IAS), οι επιχειρήσεις αυτές πρέπει να περιλαμβάνουν στους λογαριασμούς τους πρόβλεψη για τις συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις του κλάδου που προηγούνται χρονικά της εισόδου τους στην αγορά, αλλά τους καταλογίζονται αναλογικά προς το υπάρχον εργατικό κόστος τους. Η πρόβλεψη αυτή για παρελθούσες συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις συνιστά πρόσθετη επιβάρυνση σε σχέση με εκείνες που επωμίζονται οι επιχειρήσεις που διέπονται από το κοινό δίκαιο των κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες χρηματοδοτούν τα συστήματα συντάξεων μέσω εξοφλητικών συνεισφορών και επομένως δεν υποχρεούνται να δημιουργούν προβλέψεις για τις υποχρεώσεις αυτές. Η είσοδος σε μία αγορά υψηλής έντασης κεφαλαίου, με σημαντικές πάγιες δαπάνες, συνιστά πολύ μεγάλη επένδυση και κάθε πρόσθετη επιβάρυνση μπορεί να αποτελεί καθοριστικό εμπόδιο.
- (139) Τέλος, η κατάργηση της απεριόριστης κρατικής εγγύησης που απολαμβάνουν η EDF και η GDF, και η συνακόλουθη υπαγωγή τους στο κοινό πτωχευτικό δίκαιο, χωρίς παράλληλη μεταρρύθμιση του συστήματος συντάξεων του κλάδου, επιβαρύνει το σύνολο των επιχειρήσεων του τομέα, συμπεριλαμβανομένων των νεοεισερχομένων, με την υποχρέωση ανάληψης των συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων των δύο ιστορικών φορέων εκμετάλλευσης, σε περίπτωση πτώχευσής τους. Λαμβανομένων υπόψη των ποσών που διακυβεύονται, ο κίνδυνος αυτός δεν είναι αποδεκτός για τις λοιπές επιχειρήσεις του τομέα. Επομένως, η μεταφορά του κινδύνου αυτού στις επιχειρήσεις του τομέα συνιστά εμπόδιο στην είσοδο ανταγωνιστών στις γαλλικές αγορές.
- (140) Επομένως, το ισχύον σύστημα συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ δημιουργεί εμπόδια στην είσοδο νέων επιχειρήσεων στις γαλλικές αγορές ηλεκτρισμού και αερίου. Η μεταρρύθμιση που κοινοποίησαν οι γαλλικές αρχές καθιστά δυνατή την κατάργηση των εν λόγω εμποδίων. Αφενός, αντικαθιστά την εξισορροπητική συνεισφορά που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις του τομέα με εξοφλητικές συνεισφορές στα καθεστώτα του κοινού δικαίου (βασικό καθεστώς και υποχρεωτικά συμπληρωματικά καθεστώτα). Αφετέρου, μειώνει το ύψος των ειδικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που ήταν κερτημένα πριν από τη μεταρρύθμιση, που υπερβαίνουν το ύψος των παροχών του κοινού δικαίου και που πρέπει να χρηματοδοτηθούν από το σύνολο των επιχειρήσεων του τομέα. Κατά την ημερομηνία της μεταρρύθμισης, τα ειδικά συνταξιοδοτικά δικαιώματα που παραμένουν υποχρέωση των επιχειρήσεων κατανέμονται οριστικά μεταξύ τους σύμφωνα με δύο κριτήρια: το εργατικό κόστος και τη διάρκεια της απασχόλησης από τις επιχειρήσεις προσωπικού που υπάγεται στο καθεστώς των ΕΗΑ. Έτσι, η συνεισφορά των επιχειρήσεων είναι ανάλογη προς τον χρόνο της παρουσίας τους στις αγορές του ηλεκτρισμού και του αερίου. Τέλος, σε περίπτωση πτώχευσης των ιστορικών φορέων εκμετάλλευσης, οι επιχειρήσεις του κλάδου αναλαμβάνουν την υποχρέωση καταβολής μόνον των ειδικών δικαιωμάτων, και αυτό έως ένα ανώτατο όριο που συνεκτιμά τις δικές τους συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις, ώστε να μην απειλείται η βιωσιμότητά τους.
- (141) Καθώς το ισχύον σύστημα πρόκειται να καταργηθεί σύντομα, η Επιτροπή δεν θεωρεί αναγκαία την αξιολόγηση του συμβιβασμού του με τις διατάξεις της συνθήκης. Η παρούσα απόφαση περιορίζεται αποκλειστικά στην εξέταση του συμβιβασμού του νέου συστήματος με τους κοινοτικούς κανόνες που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις.
- (142) Όσον αφορά την τιμολογιακή συνεισφορά που θεσπίζεται υπέρ του εθνικού ταμείου των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου για τη χρηματοδότηση μέρους των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που αποκτήθηκαν πριν από τη μεταρρύθμιση από τους εργαζόμενους που απασχολούνται στους τομείς της μεταφοράς και της διανομής ηλεκτρισμού και αερίου, πρέπει να σημειωθεί ότι γενεσιουργό αίτιό της είναι η σύνδεση των καταναλωτών με τα δίκτυα μεταφοράς και διανομής ηλεκτρισμού ή αερίου. Η τιμολογιακή συνεισφορά βασίζεται, για κάθε τελικό καταναλωτή, σε ένα μέρος του τιμολογίου χρήσης των δικτύων που ονομάζεται «πάγιο» και είναι ανεξάρτητο από την πραγματικά καταναλωθείσα ενέργεια. Έτσι, καταβάλλεται από τον τελικό καταναλωτή, ακόμη και αν αυτός δεν καταναλώνει στην πραγματικότητα καθόλου ενέργεια. Επομένως, η καταβολή της συνεισφοράς δεν συνδέεται με τον καταναλωθέντα όγκο ηλεκτρισμού ή αερίου. Προκύπτει, επομένως, ότι το εθνικό ταμείο των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου δεν χρηματοδοτείται, μέσω της συνεισφοράς αυτής, από τον ηλεκτρισμό ή το αέριο που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη. Συνεπώς, ο μηχανισμός χρηματοδότησης της εν λόγω συνεισφοράς δεν εντείνει τις συνέπειες της ενίσχυσης στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών, καθώς δεν αφορά τα εισαγόμενα προϊόντα. Άρα, δεν δημιουργεί εμπόδια στην είσοδο νέων επιχειρήσεων στις γαλλικές αγορές ηλεκτρισμού και αερίου.
- (143) Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι τα ειδικά συνταξιοδοτικά δικαιώματα που αποκτήθηκαν πριν από τη μεταρρύθμιση συνιστούν παρελθόντα δικαιώματα που συνδέονται με την προηγούμενη μονοπωλιακή κατάσταση. Πράγματι, η καταβολή από τις επιχειρήσεις ηλεκτρισμού και αερίου των ειδικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων δεν δημιουργούσε προβλήματα όσο οι επιχειρήσεις αυτές λειτουργούσαν σε μονοπωλιακό πλαίσιο. Οποσδήποτε, σε σχέση με τις επιχειρήσεις άλλων τομέων, αναλάμβαναν υψηλότερες συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις, αλλά προστατεύονταν από κάθε ενδοκλαδικό ανταγωνισμό. Επιπλέον, οι λογιστικοί κανόνες δεν τους επέβαλλαν να δημιουργήσουν προβλέψεις στους λογαριασμούς για το ποσό των ειδικών δικαιωμάτων που έπρεπε να καταβάλουν στους εργαζόμενους τους. Οι εργαζόμενοι, από την πλευρά τους, ήταν εξασφαλισμένοι ως προς την καταβολή των ειδικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων τους, καθώς τα δικαιώματα αυτά τελούσαν υπό τη διαχείριση της συνταξιοδοτικής υπηρεσίας της EDF-GDF, η οποία απολάμβανε την απεριόριστη κρατική εγγύηση. Μετά το άνοιγμα στον ανταγωνισμό των αγορών του ηλεκτρισμού και του αερίου, τα ειδικά αυτά δικαιώματα αποτελούν για τις επιχειρήσεις του ηλεκτρισμού και του αερίου επιβαρύνσεις που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητά τους. Αφενός, τα ειδικά αυτά δικαιώματα αντιπροσωπεύουν για τις εν λόγω επιχειρήσεις πρόσθετες κοινωνικές υποχρεώσεις, οι οποίες δεν βαρύνουν τους ανταγωνιστές τους. Αφετέρου, από την έναρξη ισχύος των IAS, οι επιχειρήσεις πρέπει να δημιουργήσουν στους λογαριασμούς τους προβλέψεις για το ποσό των κερτημένων ειδικών δικαιωμάτων των εργαζομένων τους. Την 1η Ιανουαρίου 2003, τα εν λόγω ειδικά συνταξιοδοτικά δικαιώματα ανέρχονταν σε [...]. Έτσι, η καταβολή των ειδικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, που δεν αποτελούσε δυσβάστακτη επιβάρυνση όσο οι επιχειρήσεις προστατεύονταν από κάθε ενδοκλαδικό ανταγωνισμό, σήμερα δυσκολεύει σημαντικά τις εν λόγω επιχειρήσεις, οι οποίες ανταγωνίζονται πλέον άλλες επιχειρήσεις ηλεκτρισμού και αερίου.

- (144) Τα ειδικά συνταξιοδοτικά δικαιώματα των εργαζομένων στις ΕΗΑ απορρέουν από το άρθρο 24 του εθνικού καταστατικού του προσωπικού των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου και από το παράρτημά του αριθ. 3, σχετικά με τις παροχές αναπηρίας, γήρατος και θανάτου, που χρονολογούνται από το 1946. Τα κείμενα αυτά δεν έχουν τροποποιηθεί από το 1997.
- (145) Η κοινοποιηθείσα μεταρρύθμιση προβλέπει ότι οι επιχειρήσεις του κλάδου δεν θα καταβάλουν τα ειδικά δικαιώματα που έχουν αποκτήσει κατά την ημερομηνία της μεταρρύθμισης οι εργαζόμενοι που απασχολούνται στους τομείς της μεταφοράς και της διανομής ηλεκτρισμού και αερίου. Θα καταβληθούν τα απολύτως αναγκαία δικαιώματα, καθώς οι επιχειρήσεις απαλλάσσονται μόνον εν μέρει από την καταβολή των ειδικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του παρελθόντος. Πράγματι, εάν το συνολικό ύψος των ειδικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του παρελθόντος ανέρχεται σε [...] για τον κλάδο, οι επιχειρήσεις απαλλάσσονται μόνον από την καταβολή των ειδικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που αποκτήθηκαν πριν από τη μεταρρύθμιση από τους εργαζόμενους που απασχολούνται στους τομείς της μεταφοράς και της διανομής ηλεκτρισμού και αερίου, ποσό που ανερχόταν σε [...] την 1η Ιανουαρίου 2003. Επομένως, οι επιχειρήσεις του κλάδου παραμένουν υπεύθυνες για την καταβολή ποσού ύψους [...]. Η μεταρρύθμιση του καθεστώτος των συντάξεων, όπως κοινοποιήθηκε από τις γαλλικές αρχές, δεν απαλλάσσει επομένως τις επιχειρήσεις του κλάδου από την καταβολή του συνόλου των ειδικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων του παρελθόντος, αλλά μόνον από την καταβολή μέρους αυτών.
- (146) Κάθε αγορά που λειτουργεί σε μονοπωλιακό πλαίσιο οργανώνεται με συγκεκριμένο τρόπο και επομένως δεν προσαρμόζεται σε ένα ανταγωνιστικό πλαίσιο λειτουργίας μόλις απελευθερωθεί. Συνεπώς, η απελευθέρωση ενός τομέα απαιτεί την αναδιοργάνωσή του ώστε να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη ανταγωνιστική λειτουργία του. Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε για τη συγκεκριμένη τομεακή αναδιοργάνωση κρίνεται αναγκαία και αναλογική. Πράγματι, μόνον οι δραστηριότητες της μεταφοράς και της διανομής ηλεκτρισμού και αερίου, που ασκούνταν παραδοσιακά υπό συνθήκες μονοπωλίου, θα λάβουν ενίσχυση, ενώ οι λοιπές πτυχές της μεταρρύθμισης δεν περιλαμβάνουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης. Επομένως, η ενίσχυση είναι δυνατό να θεωρηθεί συμβιβασίμη με την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης, καθώς επιτρέπει την ανάπτυξη της εν λόγω δραστηριότητας και δεν αλλοιώνει τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον.
- (147) Η Επιτροπή εκτιμά ότι η κατάσταση στην προκειμένη περίπτωση δεν διαφέρει σημαντικά στη φύση της από εκείνη του «υπερβάλλοντος κόστους» στον τομέα της ενέργειας. Πράγματι, πρόκειται για ενισχύσεις με στόχο τη διευκόλυνση της μετάβασης προς έναν ανταγωνιστικό τομέα της ενέργειας. Οποσδήποτε, η μεθοδολογία που ακολούθησε η Επιτροπή για να εξετάσει αυτό το είδος ενισχύσεων δεν επιτρέπει την εκτίμηση της μεταρρύθμισης του συστήματος συντάξεων.
- Ωστόσο, στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή κρίνει σκόπιμο να εξομοιώσει τις ενισχύσεις αυτές με την αντιστάθμιση υπερβάλλοντος κόστους και θα ακολουθήσει την προσέγγιση αυτή στην ανάλυση παρόμοιων περιπτώσεων.
- (148) Η μεταρρύθμιση του συστήματος συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ καταργεί τα εμπόδια στην είσοδο νέων επιχειρήσεων στις γαλλικές αγορές ηλεκτρισμού και αερίου και επιτρέπει την αύξηση του ανταγωνισμού στις αγορές αυτές. Επιπλέον, η μεταρρύθμιση του ειδικού αυτού καθεστώτος εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της μεταρρύθμισης των συστημάτων συντάξεων των κρατών μελών, την οποία επιδιώκουν τόσο το Συμβούλιο όσο και η Επιτροπή⁽³⁴⁾.
- γ) Το πλεονέκτημα που προκύπτει από τη μη καταβολή από την EDF, το 1997, του φόρου εταιρειών σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG
- (149) Το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ορίζει ότι οι ενισχύσεις που αντιστοιχούν στα κριτήρια που καθορίζει είναι καταρχήν ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά. Οι εξαιρέσεις στο ασυμβίβαστο αυτό, που προβλέπονται στο άρθρο 87 παράγραφος 2 της συνθήκης, δεν ισχύουν στην προκειμένη περίπτωση λόγω της φύσης της ενίσχυσης, η οποία δεν προορίζεται για την επίτευξη των στόχων που απαριθμούνται στην εν λόγω παράγραφο.
- (150) Το υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης δεν πληροί εξάλλου τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχεία α) και γ), για τις ενισχύσεις που προορίζονται για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης ορισμένων περιοχών, πόσω μάλλον καθώς πρόκειται για λειτουργική ενίσχυση. Πράγματι δεν εξαρτάται από επενδύσεις ή από τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, όπως προβλέπεται στις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα.
- (151) Το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης προβλέπει επίσης μία εξαίρεση για τις ενισχύσεις που προορίζονται για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων δραστηριοτήτων, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον. Στην προκειμένη περίπτωση, το υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης δεν εμπίπτει στο πλαίσιο της εξαίρεσης αυτής. Η εξαίρεση από το εφαρμοστέο φορολογικό δίκαιο, από την οποία επωφελείται μία μόνον επιχείρηση, δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι προορίζεται για την προώθηση της ανάπτυξης κάποιας δραστηριότητας. Μοναδικός σκοπός της είναι, πράγματι, να ενισχύσει μία επιχείρηση μειώνοντας τις λειτουργικές δαπάνες της.
- (152) Όσον αφορά τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχεία β) και δ) της συνθήκης, το υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης δεν προορίζεται στην προκειμένη περίπτωση για την προώθηση σχεδίου κοινού ενδιαφέροντος ούτε για την άρση σοβαρής διαταραχής της γαλλικής οικονομίας ούτε για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

⁽³⁴⁾ Βλέπε ειδικότερα την κοινή έκθεση της Επιτροπής και του Συμβουλίου σχετικά με επαρκείς και βιώσιμες συντάξεις, 18 Μαρτίου 2003.

- (153) Συνεπώς, τα κριτήρια συμβιβάσιμου που αναφέρονται στο άρθρο 87 παράγραφοι 2 και 3 της συνθήκης δεν πληρούνται. Εξάλλου, όσον αφορά την αντιστάθμιση του κόστους της δημόσιας υπηρεσίας, επιβάλλεται η ίδια παρατήρηση με εκείνη που διατυπώθηκε για την απεριόριστη κρατική εγγύηση που απολαμβάνει η EDF: οι γαλλικές αρχές δεν επικαλέστηκαν σε σχέση με το φορολογικό πλεονέκτημα την εφαρμογή του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης, αλλά τόνισαν ότι η EDF ασκεί καθήκοντα δημόσιας υπηρεσίας. Ωστόσο, οι γαλλικές αρχές δεν παρέσχον καμία αξιολόγηση του κόστους που συνεπάγονται τα καθήκοντα αυτά για την EDF. Η Επιτροπή δεν μπορεί, επομένως, να κρίνει εάν το εν λόγω φορολογικό πλεονέκτημα αντισταθμίζει ή όχι το ενδεχόμενο πρόσθετο κόστος που συνδέεται με τα καθήκοντα δημόσιας υπηρεσίας που επιβάλλονται στην επιχείρηση⁽³⁵⁾.
- (154) Βάσει των ανωτέρω παρατηρήσεων, η Επιτροπή θεωρεί επομένως ότι η υπό εξέταση ενίσχυση συνιστά λειτουργική ενίσχυση, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης της EDF έναντι των ανταγωνιστών της. Επομένως, η ενίσχυση είναι ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά.
- (155) Τέλος, η Επιτροπή θεωρεί ότι, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς των γαλλικών αρχών, ο κανόνας της παραγραφής δεν ισχύει στην προκειμένη περίπτωση. Βεβαίως, η EDF δημιούργησε τις προβλέψεις με φοροαπαλλαγή από το 1987 έως το 1996. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί αφενός ότι, σύμφωνα με το εθνικό συμβούλιο λογιστικής, οι διορθώσεις σφαλμάτων που αφορούν από τη φύση τους τη λογιστική καταχώρηση πράξεων του παρελθόντος πρέπει να καταχωρούνται λογιστικά στο αποτέλεσμα της χρήσης κατά τη διάρκεια της οποίας διαπιστώνονται, και αφετέρου ότι ο νόμος που ορίζει ότι τα δικαιώματα του εκχωρούντος αναταξινόμούνται σε χορηγήσεις κεφαλαίων χωρίς να υπόκεινται σε εταιρικό φόρο χρονολογείται από τις 10 Νοεμβρίου 1997. Επομένως, το φορολογικό πλεονέκτημα χρονολογείται από το 1997, και η παραγραφή δεν εφαρμόζεται σε μία νέα ενίσχυση που καταβλήθηκε κατά την ημερομηνία αυτή.
- (158) Η Επιτροπή σημειώνει τη δέσμευση των γαλλικών αρχών να διασφαλίσουν την υπαγωγή του καθεστώτος συντάξεων του κλάδου των ΕΗΑ στα καθεστώτα του κοινού δικαίου υπό απόλυτα ουδέτερες οικονομικές συνθήκες για τα καθεστώτα υποδοχής και για το κράτος. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η εν λόγω υπαγωγή δεν περιλαμβάνει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, εφόσον τηρηθεί η προαναφερθείσα δέσμευση.
- (159) Η Επιτροπή διαπιστώνει επίσης ότι τα ειδικά συνταξιοδοτικά δικαιώματα των εργαζομένων που απασχολούνται στους τομείς της μεταφοράς και της διανομής ηλεκτρισμού και αερίου, τα οποία είχαν αποκτηθεί κατά την ημερομηνία της μεταρρύθμισης, δεν θα χρηματοδοτούνται πλέον από τις επιχειρήσεις του κλάδου, αλλά από τιμολογιακή συνεισφορά. Η μη καταβολή από τις επιχειρήσεις του κλάδου μέρους των ειδικών δικαιωμάτων του παρελθόντος συνιστά κρατική ενίσχυση συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά, δυνάμει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης.
- (160) Τέλος, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η μη καταβολή από την EDF, το 1997, του φόρου εταιρειών σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG συνιστά κρατική ενίσχυση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά. Η φορολογική αυτή ενίσχυση ανέρχεται σε 888,89 εκατ. ευρώ.

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Η απεριόριστη ενίσχυση που χορήγησε η Γαλλία στην Electricité de France (EDF) συνιστά κρατική ενίσχυση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και πρέπει να καταργηθεί έως την 1η Ιανουαρίου 2005.

Άρθρο 2

Η υπαγωγή του γαλλικού συστήματος συντάξεων του τομέα των επιχειρήσεων του ηλεκτρισμού και του αερίου στα καθεστώτα συντάξεων του κοινού δικαίου δεν συνιστά ενίσχυση υπαγόμενη στο άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, εφόσον η υπαγωγή αυτή είναι οικονομικά ουδέτερη για τις επιχειρήσεις, τα καθεστώτα υποδοχής και το κράτος.

Η μη καταβολή από τις επιχειρήσεις του κλάδου του ηλεκτρισμού και του αερίου των ειδικών δικαιωμάτων που είχαν αποκτηθεί κατά την ημερομηνία της μεταρρύθμισης από τους εργαζόμενους που απασχολούνται στους τομείς της μεταφοράς και της διανομής ηλεκτρισμού και αερίου, και η χρηματοδότησή τους από μία τιμολογιακή συνεισφορά συνιστούν ενίσχυση συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά, δυνάμει του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης.

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- (156) Η παρούσα απόφαση λαμβάνεται βάσει των πληροφοριών που υπέβαλαν οι γαλλικές αρχές. Πρέπει να σημειωθεί ότι, παρά την επιστολή όχλησης για την παροχή πληροφοριών που εστάλη τον Οκτώβριο του 2002, οι γαλλικές αρχές επέμειναν στην άρνησή τους να διαβιβάσουν στην Επιτροπή το σύνολο ορισμένων από τα αιτηθέντα έγγραφα. Συγκεκριμένα, κοινοποίησαν μόνον αποσπάσματα των εκθέσεων του γαλλικού Ελεγκτικού Συνεδρίου που ζητούνταν με την επιστολή όχλησης.
- (157) Η Επιτροπή διαπιστώνει καταρχάς ότι η απεριόριστη κρατική εγγύηση που απολάμβανε η EDF πρέπει να καταργηθεί, με

⁽³⁵⁾ Επομένως, δεν είναι δυνατή στην προκειμένη περίπτωση η εξέταση της τήρησης των προϋποθέσεων που διατυπώνονται στην απόφαση Altmark, οι οποίες επιτρέπουν την εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης, καθώς και η εξέταση των κριτηρίων εφαρμογής του άρθρου 86 παράγραφος 2 της συνθήκης.

Η εγγύηση που χορήγησε η Γαλλία στο εθνικό ταμείο των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και αερίου για τα προαναφερθέντα κεκτημένα ειδικά δικαιώματα δεν συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης.

Άρθρο 3

Η μη καταβολή από την EDF, το 1997, φόρου εταιρειών σε μέρος των προβλέψεων που δημιουργήθηκαν με φοροαπαλλαγή για την ανανέωση του RAG, που αντιστοιχεί σε 14,119 δισεκατ. FRF δικαιωμάτων του εκχωρούντος που αναταξινομήθηκαν σε χορηγήσεις κεφαλαίων, συνιστά κρατική ενίσχυση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά.

Το στοιχείο ενίσχυσης που περιλαμβάνεται στη μη καταβολή του φόρου εταιρειών ανέρχεται σε 888,89 εκατ. ευρώ.

Άρθρο 4

Η Γαλλία υποχρεούται να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να ανακτήσει από την EDF την ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 3, η οποία τέθηκε παράνομα στη διάθεσή της.

Η ανάκτηση πρέπει να γίνει χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση και βάσει των διαδικασιών του εθνικού δικαίου, υπό τον όρο ότι επιτρέπουν την άμεση και αποτελεσματική εκτέλεση της παρούσας απόφασης. Η ενίσχυση που πρέπει να ανακτηθεί πρέπει να περιλαμβάνει τους τόκους από την ημερομηνία που τέθηκε στη διάθεση της EDF έως την ημερομηνία της ανάκτησής της. Οι τόκοι υπολογίζονται με το

επιτόκιο αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του ισοδύναμου επιδότησης των περιφερειακών ενισχύσεων και με βάση τη μέθοδο του ανατοκισμού σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τα επιτόκια που πρέπει να εφαρμόζονται κατά την ανάκτηση ενισχύσεων που έχουν χορηγηθεί παράνομα⁽³⁶⁾.

Άρθρο 5

Η Γαλλία υποχρεούται να ενημερώσει την Επιτροπή, εντός δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης, σχετικά με τα μέτρα που έλαβε για να συμμορφωθεί προς αυτήν.

Η ενημέρωση αυτή κοινοποιείται στην Επιτροπή μέσω του εντύπου που επισυνάπτεται στο παράρτημα.

Άρθρο 6

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη Γαλλική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 16 Δεκεμβρίου 2003.

Για την Επιτροπή

Mario MONTI

Μέλος της Επιτροπής

⁽³⁶⁾ ΕΕ C 110 της 8.5.2003, σ. 21.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

για την εκτέλεση της απόφασης 2005/145/ΕΚ της Επιτροπής σχετικά με την EDF

Όσον αφορά το άρθρο 1 της απόφασης:

Παρακαλούμε να αναφέρετε την ημερομηνία κατά την οποία επιτελέσθηκε η αλλαγή του καθεστώτος της EDF, επισυνάπτοντας αντίγραφα των εγγράφων που αποδεικνύουν την αλλαγή του καθεστώτος.

Όσον αφορά το άρθρο 3 της απόφασης:

1. Πώς θα υπολογισθούν οι τόκοι επί του ποσού της ενίσχυσης που πρέπει να ανακτηθεί⁽¹⁾;
2. Ποια είναι τα προβλεπόμενα μέτρα για την επίτευξη της άμεσης και αποτελεσματικής επιστροφής της ενίσχυσης, σύμφωνα με το άρθρο 14 του διαδικαστικού κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999;
3. Ποια είναι τα μέτρα που έχουν ήδη ληφθεί για την επίτευξη της άμεσης και αποτελεσματικής επιστροφής της ενίσχυσης, σύμφωνα με το άρθρο 14 του διαδικαστικού κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999;
4. Ποια είναι η προβλεπόμενη προθεσμία για την επίτευξη της πλήρους επιστροφής της ενίσχυσης;
5. Τυχόν άλλα σχόλια.

⁽¹⁾ Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τα επιτόκια που πρέπει να εφαρμόζονται κατά την ανάκτηση ενισχύσεων που έχουν χορηγηθεί παράνομα (ΕΕ C 110 της 8.5.2003, σ. 21), το επιτόκιο αναφοράς εφαρμόζεται με βάση τη μέθοδο του ανατοκισμού. Για τον υπολογισμό του τόκου βάσει ετήσιου ανατοκισμού χρησιμοποιείται ο εξής τύπος: Τόκος = [Κεφάλαιο (1 + επιτόκιο) αριθμός ετών] — Κεφάλαιο.